ओ३म्

آريه سماج جا نيم

١- سڀني ستيه وديائن ۽ جيڪي پدارٿ وديا دوارا ڄاتا وڃن ٿا، تن سڀني جو آدي مول پرميشور آهي.

٢- ايشور سچدانند سروپ، نراڪار، سروشڪتيمان، نيائڪاري، ديالو، اجنما، اننت، نروڪار، انادي، انوپم، سرو آڌار، سرويشور، سرو وياپڪ، سروانترجامي اجر، امر، ابڀيه، نتيه، پوتر ۽ سرشٽي ڪرتا آهي. ان جي ئي اپاسنا ڪرڻ يوڳيه آهي.

٣- ويد سڀني ستيه وديائن جو پستڪ آهي. ويدن جو پڙهڻ پڙهائڻ، ٻڌڻ ٻڌائڻ، سڀني آرين جو پرم ڌرم آهي.

٤- ستيه کي گرهڻ ڪرڻ ۽ استيه کي ڇڏڻ ۾ سدائين تيار رهڻ گهرجي.

٥- سڀ ڪم ڌرم انوسار، يعني ستيه ۽ استيه جو ويچار ڪري ڪرڻ گهرجن.

٦- سنسار جو اپڪار ڪرڻ هن سماج جو مکيه اديش آهي، يعني شاريرڪ، آتمڪ ۽ سماجڪ اُنتي ڪرڻ.

٧- سڀني سان پريتي پوروڪ، ڌرم انوسار، يٿا يوڳيه ورتاءُ ڪرڻ گهرجي.

٨- اوديا جو ناش ۽ وديا جو واڌارو ڪرڻ گهرجي.

٩- هر ڪنهن کي نه پنهنجيءَ اُنتيءَ ۾ سنتشٽ نه رهڻ گهرجي، پر سڀني جي اُنتيءَ ۾ پنهنجي اُنتي ڄاڻڻ گهرجي.

١٠- سڀني ماڻهن کي سماجڪ سرو هتڪاري نيمن جي پالڻ ۾ پرتنتر [سڀ جي آڌين] رهڻ گهرجي. ۽ پنهنجي هتڪاري نيم ۾ سڀ سوتنتر آهن.

عيسائن جا گوڙا ٧٣١-٧٣٢
عيسائن جو سرڳ ٧٣٣-٧٣٤
عيسائن جي ارلهه ٧٣٥-٧٣٦
عيسائن جو پريو ٧٣٧-٧٣٨
يسوع جو مرليو ٧٣٨-٧٤٠
عيسيٰ جو هليب ئي چڙهڻ ٧٤١-٧٤٢
عيسيٰ ڪراماتي نه هو ٧٤٣
يوحنا جو انجيل ٧٤٤-٧٤٥
يوحنا جو ڪتاب ٧٤٦
عيسائن جو بهشت ٧٤٧-٧٥٠
عيسائي ڪرامااون ٧٥١-٧٥٢
شيطان ۽ بهشت ٧٥٣-٧٥٦
سرڳ ۾ عيسيٰ جي استري ٧٥٧-٧٥٩
ديباچو (٤) سملاس چوڏهون ٧٦٠

سملاس چوڏهون ٧٦١-٨٤٨

خدا جي بي انصافي ٧٦١-٧٦٤
اسلامي بهشت جو فوٽو ٧٦٥-٧٦٦
خدا جو مردن کي جيارڻ ٧٦٩-٧٧٠
خدا ۽ سندس فوج ٧٧١-٧٧٤
اسلام ۽ بت پرستي ٧٧٥-٧٧٦
غير مسلمانن کي قتل ڪريو ٧٧٧-٧٧٨
الله کي قرض ڏيو ٧٧٩-٧٨٢
الله جو مڪر ڪرڻ ٧٨٣-٧٨٤
خدا لاشريڪ نه آهي ٧٨٥-٧٨٦
ڪافرن لاءِ دوزخ ٧٨٧-٧٨٨
گناهه معاف ڪرڻ ٧٨٩-٧٩٠
خدا جو بدلو وٺڻ ٧٩١-٧٩٢
خدا ڌاڙيلن جو پاڻيوار ٧٩٣-٧٩٤
الله پنهنجو دشمن ٧٩٥-٧٩٦
اسلامي دنيا جي پيدائش ٧٩٧-٧٩٨
الله جو گمراهه ڪرڻ ٧٩٩-٨٠٠
عجيب ڳالهيون ٨٠١-٨٠٤
مريم جو گرڀوتي ٿيڻ ٨٠٥-٨٠٦
خدا بت پرست آهي ٨٠٧-٨٠٨
بيا الهام ٨٠٩-٨١٠
موسيٰ جو خون ڪرڻ ٨١١-٨١٤
پيغمبر کي نو لهڻ حلال ٨١٥-١٦
الله جي فلاسافي ٨١٧-٨٢٠
خدا جا ست آسمان ٨٢١-٨٢٢
الله پنهنجو دشمن ٨٢٣-٨٢٤
بهشت ۾ شراب ٨٢٥-٨٢٦
پيغمبر جو پاڻهين کي پاڪ ڪرڻ ٨٢٧-٨٣٢
خدا ۽ فرشتن جو هيمت لهڻ ٨٣٣-٨٣٤
اسلام ۽ اٿرووير ٨٣٥-٨٣٦
مننويه ۽ امننويه ٨٣٧-٨٤٨
وشيه سوچي ٨٤٨-٨٥٣
آريه سماج جا نيم ٨٥٤

...سوچي

...ڪالي	۵۰۴
...جنڪن ناٿ	۵۰۸-۵۰۴
...ڪاليا ڪالس	۵۰۸
...ٺاڪور	۵۰۸
...سومناٿ	۵۰۹-۵۰۸
...لرسي ۽ جي هنڊي	۵۱۰-۵۰۹
جوالا مکي	۵۱۰
امرتسر	۵۱۱
هرد وار پتوان	۵۱۲-۵۱۱
وند يهور جي	۵۱۴-۵۱۳
تيرٿ	۵۱۷-۵۱۴
گرو مهاتم	۵۱۸-۵۱۷
پراڻ پريکشا	۵۳۲-۵۱۸
ويد پڙهڻ جو اڌڪار	۵۳۳-۵۳۲
گره	۵۳۶-۵۳۳
جرٿ پراڻ	۵۴۰-۵۳۶
دان لتي واپار	۵۴۲-۵۴۰
ويد ورودي گرنٿ	۵۴۲
ايڪادشي ورت	۵۴۴-۵۴۲
ويد جون شاکون	۵۴۶-۵۴۴
مورتي پوجا لي واپار	۵۴۷-۵۴۶
گورو منتر	۵۴۸-۵۴۷
وام مارگين جا ڪڪرم	۵۴۹-۵۴۸
شومت ۽ وام مارگ	۵۵۰-۵۴۹
ولشنو مت	۵۵۳-۵۵۰
راما لندي	۵۵۶-۵۵۳
ڪبير پنٿ	۵۵۷-۵۵۶
نانڪ پنٿ	۵۶۰-۵۵۷
داد و پنٿ	۵۶۰
گوڪلي گوسائين	۵۶۳-۵۶۰
نارائڻ سوامي مت	۵۷۲-۵۶۳
ماڌو مت	۵۷۷-۵۷۲
برهمو سماج	۵۷۸-۵۷۷
ويد آريه سماج	۵۸۵-۵۷۸
سچي مت جي کوج	۵۸۵
برهمچاري سنساسي آدي	۵۹۲-۵۸۵
سچا ساڌو	۵۹۳-۵۹۲
لڱن جا لونا	۵۹۴-۵۹۳
ود يا ۽ ستسنگ	۵۹۶-۵۹۴
آرين راجائن جي ونشاولي	۵۹۷-۵۹۶
	۶۰۲-۵۹۷
ٻارهون سملاس	**۶۸۶-۶۰۳**
پهري پورڪا	۶۰۴-۶۰۳
برهسپتي	۶۰۶-۶۰۵
چار واڪ	۶۱۲-۶۰۷
بوڌ مت	۶۲۰-۶۱۲
جين مت	۶۸۶-۶۲۰
تيرهون سملاس	**۷۵۹-۶۸۷**
پهري پورڪا	...۸-۶۸۷
پيدائش جو پستڪ	...۱-۶۸۹
ٻاهرا جو پستڪ	...-۷۱۱
ليو اوستا جو پستڪ	...-۷۱۷
ڳاڻاٽي جو پستڪ	...-۷۲۰
سموايل ابو پستڪ	...۲۲
راجائن جو پستڪ	
تواريخ جو ڪتاب	
ايوب جو ڪتاب	
اپديش جو پستڪ	
ميتي ۽ جو انجيل	
عيسائن جي پوپ ليلا	

ني ڪارڻ ۳۲۹-۳۲۵
سر وشڪيمان جو ارٿ ۳۳۰-۳۲۹
امبع ڪارڻ ۳۳۱-۳۳۰
ليسٽي مان هستي ۳۳۱
ٻن ٻن ناسڪن جو ڪنڊن ۳۳۸-۳۳۲
سرشٽيءَ جو پرواهه ۳۳۹-۳۳۸
ڇهن د رشنن جو مت ۳۴۳-۳۳۹
وچڙ رچنا ۳۴۵-۳۴۳
جوڙيون ۳۴۶
الهڪيءَ جو استان ۳۴۷-۳۴۶
آريه ورت ۳۵۰-۳۴۷
سرشٽيءَ جي آيو ۳۵۰
وڏ لوڪانتر ۳۵۶-۳۵۰
جيوءَ پرڪرلي پرمپور آڏن ۳۵۶
ٽپڻيون ۳۷۵-۳۵۷

ناڏون سملاس ۴۲۵-۳۷۶

وديا اوديا ۳۷۷-۳۷۶
مڪتي بنڌن ۳۷۹-۳۷۷
جيو برهم جو ڀاڃو ڪوڻهي ۳۸۲-۳۷۹
مڪتي ۽ بنڌ جو ورڻن ۳۸۶-۳۸۲
مڪتيءَ کان موٽڻ ۳۹۰-۳۸۶
مڪتيءَ جا ساڌن ۳۹۸-۳۹۰
اليڪ جنم ۴۰۰-۳۹۹
ايشور جو نياءُ ۴۰۵-۴۰۰
مڪتيءَ جو آنند ۴۰۶-۴۰۵
ڪرم ونوسا ۴۰۷-۴۰۶
۴۱۱-۴۰۷

۴۳۲-۴۲۶
آچاڙ اڻاچار ۴۳۵-۴۳۳
وديش ياترا ۴۳۸-۴۳۵
ڪاڏي ٻٽي جا جهڳڙا ۴۴۱-۴۳۹
ڪٿو آدمي مان لاڀ ۴۴۱
ڪل ۽ ڪانو ۴۴۳-۴۴۲
ليج جي همت جو پوڄن ۴۴۴-۴۴۳
دور دور وواهه ۴۴۴
ستيارٿ پرڪاش ۴۴۷-۴۴۵
ٽپڻيون ۶۰۲-۴۴۸
ٻيو ڀاڱون

ٻارهون سملاس ۶۰۲-۴۴۸

۴۴۹-۴۴۸
پيٺي پوڪا ۴۵۲-۴۵۰
آرين جو چڪرورتي راڄ ۴۵۴-۴۵۳
پراچين ڪال جا شستر ۴۵۶-۴۵۴
آريه ورت وديا جو چشمو ۴۶۰-۴۵۶
ٻوڌن د وارا ناس ۴۶۴-۴۶۰
دام مارگ ۴۶۶-۴۶۴
يگيه جو سچو ارٿ ۴۶۷-۴۶۶
مورتي پوڄا جي شروعات ۴۶۹-۴۶۷
شنڪر آچاريه جو اڇڻ ۴۸۰-۴۶۹
اوڌن ويدانت جو ڪنڊن ۴۸۰
وڪرمادتيه آدي ۴۸۳-۴۸۰
شيو مت ۴۹۰-۴۸۳
ويشنو مت ۵۰۰-۴۹۰
مورتي پوڄا جي آلوچنا ۵۰۲-۵۰۰
سچي پنج د يو پوڄا ۵۰۲
مورتي پوڄا ۾ سوارٿ ۵۰۳-۵۰۲
وتراڱ ۽ شالگرام ۵۰۳

...واهه جا لهر ۱۱۸-۱۱۰
...ار ورق ۱۲۵-۱۱۸
...واهه جا پرڪار ۱۲۶-۱۲۵
...ستان الهتي ۽ پالنا ۱۳۰-۱۲۷
استرين سان وهنوهار ۱۳۱-۱۳۰
منو ٻولڻ آدي ۱۳۲-۱۳۱
پنهنج مها يڪ ۱۳۸-۱۳۲
وهنوهار جا لهر ۱۴۵-۱۳۸
نئن ورتن جا لهر ڪرم ۱۴۶-۱۴۵
پتر وواهه ۽ ليوڪ ۱۵۶-۱۴۶
وواهه ضروري آهي ۱۵۷-۱۵۶
من ڪهڙيءَ شاوڪ ۱۵۹-۱۵۷
ويد ورڻ گرلف ۽ مهو ۱۵۹
گرهست آشرم سرپشت آهي ۱۶۰-۱۵۹
چوٿين سملاس جون ٽپڻون ۱۷۷-۱۶۱

پنجون سملاس ۱۹۴-۱۷۸

وان پرست ۱۷۹-۱۷۸
سنياس ۱۹۳-۱۸۰
سڀني آشرمن جو ڌرم ۱۹۳
اڄ ڪالهه جا ساڌو ۱۹۴-۱۹۳
پنجين سملاس جون ٽپڻون ۱۹۷-۱۹۵

ڇهون سملاس ۲۵۳-۱۹۸

راجا، منتري ۽ راج سڀا ۲۱۳-۱۹۸
ڏنڊ جا لهر ۲۱۸-۲۱۳
راڄ جو جوڙجڪ ۲۲۱-۲۱۸
ٽن جا لهر ۲۲۳-۲۱۸
اوهن راڄن سان سنبنڌ ۲۲۹-۲۲۳
هار ڪاڏلن سان وهنوهار ۲۳۱-۲۲۹
ڏل اڳاڙڻ جا لهوا ۲۳۳-۲۳۱
اوڪرن جا جهگڙا ۲۳۵-۲۳۳

۲۳۵-۲۳۹
اپراڌ جو ڏنڊ ۲۳۵
پاهرين دشمن سان ابتدا مال ۲۳۶-۲۳۵
سنسڪرت جي ٻوڙ راجنيتي ۲۳۷-۲۳۶
وچار مها پاپ ۲۵۳-۲۳۸
ڇهين سملاس جون ٽپڻون

ستون سملاس ۳۱۸-۲۵۴

ايشور هڪ آهي ۲۵۶-۲۵۴
ايشور جو سروپ ۲۵۷-۲۵۶
ايشور جي سڌي ۲۵۸-۲۵۷
ديا ۽ نياءُ ۲۵۹-۲۵۸
نراڪار ايشور ۲۶۰-۲۵۹
استتي، پرارٿنا، اپاسنا ۲۶۸-۲۶۰
ايشور ڪنهن کي ڪرم ڪري ۲۷۰-۲۶۸
ايشور جي هستي ۲۷۳-۲۷۰
اوتار ۲۷۵-۲۷۳
پاپ کي ڪرڻ ۲۷۵
جيو سوتنتر آهي ۲۷۹-۲۷۵
ويدالعين جا مها واڪيه ۲۸۹-۲۷۹
جيو ۽ برهم ڀن آهي ۲۹۳-۲۷۹
ايشور ڪاجا ڪاڻ آهي ۲۹۳
ايشوري گيان ويد ۲۹۷-۲۹۳
رشي ڇاکي ڇاڇي ۲۹۷
براهمڻ گرنٿ ۽ ويد ۲۹۹-۲۹۷
ويد ازلي آهن ۳۰۱-۲۹۹
ستين سملاس جون ٽپڻون ...-۳۰۱

اٺون سملاس ۳۷۵-۳۱۹

ايشور سرشٽي ڪرتا ۳۱۹-...
ني اناڌي پداره ۳۲۰-...
پرڪرتي ۽ جو لڪڻ ۳۲۲-...
اوهن ويدالعين جو ڪندن ۳۲۳-...

* وشيہ سوچي *

وشيہ	پنو
سنڌي ٽين ڇاپي جي ڀومڪا	الف
سنڌي ٻئي ڇاپي جي ڀومڪا	ب-ب
پرڌان جي ڌنيواد	پ
سارو ديشڪ سڀا جي پرڌان جو نوٽ	ٿ
مهرشيءَ جي ڀومڪا	۱-۸
ستيارٿ پرڪاش ۾ آيل گرنٿن جا نالا	۹
ڌنگين ليکن جي سمجهاڻي	۱۰
ستيارٿ پرڪاش پڙهڻ جو ڍنگ	۱۰
پهريون اڌ	۴۴۷-۱۱
پهريون سملاس ۱۱-۴۲	
”اوم“ جي مهما	۱۱
ارٿ ڪرڻ جي ريتي	۱۳-۱۲
اوم جي ارٿ لاءِ پرماڻ	۱۴-۱۳
ايشور جا اگني آدي نالا	۱۴
اوم ۽ ٻين نالن ۾ انتر	۱۵
اوم جي وشيش وياکيا	۱۸-۱۵
ورڻ آدي سو نالا	۳۵-۱۸
الست نالا	۳۵
منگلا چرڻ	۳۷-۳۵
پهرين سملاس جون ٽپڻيون	۴۲-۳۸
ٻيو سملاس ۴۳-۵۷	
مشش مشش ڪن ٿي	۴۳
گرڀ ڪان اڳ جو وهنوار	۴۴-۴۳
گرڀ ڪال جو وهنوار	۴۵-۴۴
[illegible]	۴۶-۴۵
برهمچرءِ رکڻ	۵۳-۵۲
سنتان کي سيکيا ڏيڻ	۵۵-۵۳
ماتا پتا جو پرم ڌرم	۵۵
ٻئي سملاس جون ٽپڻيون	۵۷-۵۶
ٽيون سملاس ۵۷-۱۰۹	
ٻالڪن جا ڳڻ ۽ لڇڻ	۵۸
گوروڪل ۾ پرويش	۵۹-۵۸
گايتري جو ارٿ	۶۲-۵۹
پراڻايام	۶۲
سنڌيا جي ريتي	۶۳
هوم جي ريتي	۶۶-۶۴
برهمچريہ جا نيم	۶۹-۶۶
يم ۽ نيم	۷۰-۶۹
براهمڻ جا ڳڻ	۷۱-۷۰
وديا پڙهڻ جا نيم	۷۴-۷۱
سچ جي کوج جا نيم	۷۹-۷۴
پدارٿ ۽ ڳڻ	۸۳-۸۰
آتما، من ۽ ڪرم	۸۵-۸۳
دروي، ڳڻ ۽ اپاو آدي	۹۰-۸۵
پڙهڻ جا نيم	۹۷-۹۰
ڇهہ درشن	۹۷
نہ پڙهڻ جوڳا گرنٿ	۹۹-۹۷
درشنن ۾ وروڌ ڪونهي	۹۹
پڙهڻ ۾ رڪاوٽون	۱۰۰-۹۹
شودر ۽ استرين وید پڙهن	۱۰۳-۱۰۰
[illegible]	۱۰۹-۱۰۴

اسان سڀني لاءِ ڪلياڻڪاري ٿئي. [يجرويد
ڪرم مهان آهن، اهڙو ايشور (ॐ: ग्नं) اسان سڀني لاءِ ڪلياڻڪاري ٿئي. [يجرويد
اڌ ياءُ ٣٦ منتر ٩)
سڀني ڪان وڏو جو اُهو آهي لڌهلاءِ امسڪار. جيون دانا وايوءَ کي لمستي.
لون ئي پرلڪش [آلما جي وسيلي اليؤ ڪرڻ جهڙو] برهم آهين. لوڪي ئي آءٌ
پرليڪش. برهم ڪري ڪوليد و هوس، ڪوليد و آهيان ۽ ڪوليد و رهندس.
[لوڪي ئي] رت سوروپ [يٿارٿ، نيڪ يا اياءُ الوسار هلندڙ] ڪوليد و
هوس، ڪوليد و آهيان، ۽ ڪوليد و رهندس. [لوڪي ئي] ستيه سوروپ
[سچي آچار وارو] ڪري ڪوليد و هوس ڪوليد و آهيان ۽ ڪوليد و رهندس.
الين ڪرت ڪندڙ لئن مهنجي اوهين رکشا ڪندا هوا، ڪندا آهيو ۽
ڪندا رهندا. [سو هيٺئو بہ] مون ڪوليندڙ جي رکشا ڪريو! [اپنشد]
شانتي
شانتي!!
اوم شانتي!
[هي اوما! اوهين هرهڪ بہ شانتي، جدا بہ شانتي، ۽ جگت بہ شانتي
استاپن ڪريو!]

پرم وديا وان پرمهنس پربوراجڪ آچاريہ
شريمد ورجالند سرسوليءَ سواميءَ جي ششيہ شريمد
سوامي ديالند سرسوليءَ جي منتو۽
۽ امنتو۽ سڌانتن جو
ورڻ سماپت ٿيو.
۽ الهن سان گڏ سمدس
ن پرماڻن سان پريل ۽ سمدر ڀاشا سان سيگاريل گرانٿ
ستيارٿ پرڪاش بہ سماپت ٿيو.

اڇا ڪرڻ ۽ دوشن کان مڪت ٿيڻ لاءِ پرماتما جي سهايتا گهرڻ، سگڻ ۽ نرگڻ **پرارٿنا** ٿي سڏجي. ۽ پرميشور کي سڀني گڻن سان پرپور ۽ سڀني برائين کان رهت مڃي ڪري پنهنجي آتما کي سندس ۽ سندس آگيائن جي ارپڻ [تابع ۽ آڌين] ڪري ڇڏڻ، سگڻ ۽ نرگڻ **اُپاسنا** ٿي سڏجي.

پنهنجا اهي سڌانت [اصول] ٿوري ۾ ڏيکاريا اٿم. سندن خاص وياکيان هن **ستيارٿ پرڪاش** ۾ جدا جدا جاين تي ڏنل آهي ۽ **رگويد آدي ڀاشيہ** ڀومڪا آدي گرنٿن ۾ پڻ لکيل آهي. ارٿات جا ڳالهہ سڀني لاءِ مڃڻ جوڳي آهي تنهنکي مڃيندو آهيان. جئن ته سڀني اگيان جو سچ ڳالهائڻ چڱو ۽ ڪوڙ ڳالهائڻ خراب آهي، اهڙن سڌانتن کي سويڪار ڪندو آهيان ۽ جي مت متانترن جا هڪ ٻي ورڌ جهڳڙا آهن، سي مونکي وڻن ٿي ڪين ۽ ڇاڪاڻ ته انهن متن وارن پنهنجن متن جا پرچار ڪري ۽ منشين کي منجهن ڦاسائي ڪين هڪ ٻي جا شترو بڻائي ڇڏيا آهن. ان ڳالهہ جو کنڊن ڪري ۽ سموري ستيہ جو پرچار ڪري سڀني کي هڪڙي ڌرم ۾ آڻي، سندن دويش ڇڏائي، ۽ منجهن هڪ ٻي لاءِ پڪي پريت پيدا ڪرائي، سڀني کي سک ۽ لاڀ پهچائڻ لاءِ ئي منهنجو يتن ۽ اراد و آهي. سروشڪتيمان پرماتما جسي ڪرپا ۽ سهايتا سان، ۽ آپت پرشن جي سها نڀوتيءِ سان شل اهو سڌانت سنسار ۾ هر هنڌ جلد پکڙجي وڃي، جنهن ڪري سڀيئي منشيہ سولائيءَ سان ڌرم، ارٿ، ڪام ۽ موکش جي پراپتي ڪري سداءِ اُنتي ڪندا ۽ آنند ڪندا رهن! اهوئي منهنجو مکيہ پريوجن آهي.

अलमति विस्तरेण बुद्धिमद्वर्य्येषु ॥

بڌ يماڻن اگيان وستار ڪرڻ جي گهرج ئي ڪانهي.

ओम् शन्नो मित्रः शं वरुणः । शन्नो भवत्वर्य्यमा ॥ शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः । शन्नो विष्णुरुरुक्रमः ॥ नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्मावादिषम् । ऋतमवादिषम् । सत्यमवादिषम् । तन्मामावीत् । तद्वक्तारमावीत् । आवीन्माम् आवीद्वक्तारम् । ओ३म् शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ارٿ:- (मित्रः) سڀني جو مترايشور (नः शं) اسان سڀني لاءِ ڪلياڻ ڪاري ٿئي. (वरुणः) سڀني کان سريشٽ ايشور (शं) ڪلياڻ ڪاري ٿئي. (अर्यमा) نياڪاري ايشور (नः शं) اسان سڀني لاءِ ڪلياڻ ڪاري (भवतु) ٿئي. (इन्द्रः) وڏو ايشوريہ وارو ايشور (नः शं) اسان سڀني لاءِ ڪلياڻ ڪاري ٿئي. (उरुक्रमः) وڏيءَ واٽيءَ جو سوادي (विष्णुः) وياپڪ، ۽ (ब्रहस्पतिः) جنهنجا

(٤٥) **جنم ۽ مرتيو** × شرير سان گڏجڻ جو نالو آهي **جنم**، ڪانئس جدا ٿيڻ کي ني **موت** چئبو آهي.

(٤٦) **وواهه**:- [ويدن شاسترن جي] ريتن انوسار، ظاهري رسم ۽ پنهنجيءَ اِڇا انوسار پاڻي گرهڻ ڪرڻ [هٿيالو ٻڌڻ، وهانو ڪرڻ] **وواهه** ٿو سڏجي.

(٤٧) **نيوگ**:- وواهه ڪابوءِ پتيءَ جي مري وڃڻ آدي وڇوڙي ڪري يا سندس نامرد آدي دائمي بيمارين ڪري استريءَ جو پنهنجي ورڻ يسا پاڻڪان اُتم ورڻ واري پرش سان، يا پرش جو آپت ڪال [ساڳين لاچاريءَ جي حالتن هيٺ ڪنهن وڌوا آدي استريءَ سان ٻورن ڏيڻهن لاءِ سنجوڳ ڪري] سنتان اُتپن ڪرڻ [نيوگ ٿو سڏجي].

(٤٨) **استتي**:- گڻ ڳائڻ، ٻڌڻ ۽ سندن گيان پراپت ڪرڻ [اُستتي ڪرڻ ٿو سڏجي] انڪري [جنهنجا گڻ ڳائبا تنهنسان] پريت آدي وڌندي آهي.

(٤٩) **پرارٿنا**:- ايشور سان سنبنڌ رکڻ ڪري جي وگيان [خاص علم] آدي پراپت ٿا ٿين، تن جي [پراپت ڪرڻ] لاءِ پنهنجي طرفان ڪوشش ڪرڻ ڪانپوءِ ياچنا [وينتي] ڪرڻ [پرارٿنا ٿي سڏجي] ان جو ڦل نرابِمانتي ٿيڻ آهي.

(٥٠) **اُپاسنا** [پرماتما جي ويجهو وڃڻ]:- جيئن ايشور جا گڻ، ڪرم ۽ سڀاءُ پوتر آهن تيئن پنهنجا به بڻائڻ، ۽ ايشور کي سرو وياپڪ ۽ پاڻ کي وياپيه [انتر سمايل] سمجهي، يوگ ابياس سان انهن ساکيات ڪرڻ ته اسين ايشور جي ويجهو آهيون ۽ ايشور اسان جي ويجهو آهي، اُپاسنا ٿي سڏجي. اهڙي ڪرڻ ڪري گيان ۽ واڌارو ٿيندو آهي.

(٥١) **سگڻ ۽ نرگڻ** [گڻن واري ۽ گڻن کان سواءِ] استتي، پرارٿنا ۽ اُپاسنا:- جي جي گڻ پرميشور ۾ آهن تن گڻن جو رکندڙ، ۽ جي جي گڻ منجهس ڪينهن تن گڻن کان پرڪ مڃي ڪري سندس واکاڻ ڪرڻ آهي سندس سگڻ ۽ نرگڻ اُستتي ڪرڻ. چڱن گڻن جي گرهڻ ڪرڻ جي

× آريه اُپديش رتن مالا ۾ لکيل آهي ته:- ”جيو جو ڪنهن شرير سان گڏجي ڪرمن ڪرڻ يوگيه بڻجڻ سڏبو آهي ”جنم“. جنهن شرير کي پراپت ڪري جيو ڪرم ڪندو آهي، تنهن شرير ۽ جيو جو ڪنهن وقت وڇڙڻ آهي ”موت“. تنهنڪري همت جو ”شرير سان گڏجڻ“ ۽ ”جدا ٿيڻ“ لکيل آهي، ”جنم“ جو نه، گڏجڻ آدي، سمجهجي. [اردوءِ ستيارٿ پرڪاش تان].

ٿيندو آهي اٿهڪي

(٣٥) **اُپاڌياءُ**:- جو ويدن جا ڪي جزا يا انگ پاڙهيندو آهي
اُپاڌياءُ ڪوٺبندا آهن.

(٣٦) **ششٽاچار**: ڌرم ۾ هلندي، برهمچريه سان ودِيا گرهڻ ڪري، ستيه ۽ اسٽيه ۾ ڪوڙ کي نکيڙي، ستيه جو گرهڻ ۽
پرتيڪش آدي پرماڻن سان ستيه ۽ ڪوڙ کي نکيڙي، ستيه جو گرهڻ ۽ اسٽيه جو تياڳ، ڪرڻ ئي ششٽ آچار [چڱي چال] آهي ؛ ۽ جو ائين ڪري ٿو سو
"ششٽ" [چڱي چال ارٿات چڱي چرتر وارو] ٿو سڏجي.

(٣٧) **آپت پرماڻ**:- پرتيڪش آدي اٺن پرماڻن [ثابتين] کي ٻه مڃان ٿو.
(٣٨) **آپت** [صالح]:- جو يٿارٿ وڪتا [سچ ڳالهائيندڙ]، ڌرماتما،
۽ سڀني جي سک لاءِ يتن ڪندڙ آهي، انهن کي ئي **آپت** مڃيندو آهيان.
(٣٩) **پريکشا**:- پريکشا پنجن پرڪارن جي آهي:- پهريون ايشور،
۽ سندس گڻ، ڪرم، سڀاءُ ۽ ويد ودِيا انوسار. ٻيو پرتيڪش آدي اٺن پرماڻن،
ٽيون سرشٽيءَ ڪرم [قانون قدرت]. چوٿون آپتن جو وهنوار. ۽ پنجون پنهنجيءَ
آتما جي پوترتا ۽ ودِيا. انهن پنجن پريکشائن موجب ستيه ۽ ڪوڙ کي نروار
ڪري ستيه کي گرهڻ ڪرڻ ۽ ڪوڙ کي ڇڏڻ گهرجي.

(٤٠) **پراُپڪار**:- جنهن سان سڀني منشن جو دراچار ۽ دک لهن ۽
سريشٽ آچار ۽ سک وڌن، [اهڙي [ڪرم جي] ڪرڻ کي آءٌ **پراُپڪار**
ڪوٺيندو آهيان.

(٤١) **سوتنتر ۽ پرتنتر**:- جيو پنهنجن ڪرمن ڪرڻ لاءِ سوتنتر [خود مختيار] ۽ [ڪيل] ڪرمن جي ڦل ڀوڳڻ ۾ ايشور جي وِيوستا [پربنڌ] انوسار
پرتنتر [پراڌين] آهي. ساڳيءَ ريت ايشور به پنهنجن ستيه آچار [سچن ڪرمن]
آدي ڪرڻ ۾ **سوتنتر** آهي.

(٤٢) **سرڳ**:- سک وشيش [خاص سک يا رواجيءَ سک، ڪسان ساڌنن] جي پراپتيءَ
۽ سندس سامگريءَ [سک ڀوڳڻ جي
وڌيڪ سک] ڀوڳڻ ۽ ساڌارڻ دک] ڀوڳڻ ۽
جو نالو **سرڳ** آهي.

(٤٣) **نرڪ**:- دک وشيش [خاص دک يا
سندس سامگريءَ [ساڌنن] جي ملڻ جو نالو **نرڪ** آهي.

(٤٤) **ٽن پرڪارن جا جنم**:- شرير ڌارڻ ڪري ظاهر ٿيڻ آهي جنم
وٺڻ. اهو پورو [گذريل] ، پر [ايندڙ] ، ۽ مڌيه [هاڻوڪو] ، انهن ٽن
[...] موجب ٽن پرڪارن جو مڃان ٿو.

آهي، جنهن ۾ سنسار جي آد کان وٺي آريه لوڪ رهندا آيا آهن ان جون حدون اُتر ۾ هماليه ٽاڪ، ڏکڻ ۾ ونڌياچل ٽاڪ، اولهه ڏانهن اٽڪ * ٽاڪ ۽ اوڀر ڏانهن برهمپترا ندي* تائين آهن. انهن چئني جي وچ ۾ جيترو به ديش آهي تنهنکي **آريه ورت** ڪوٺيندا آهن ۽ جي ان ۾ سدا کان رهندڙ آهن سي پڻ **آريه** سڏيا آهن.

(٣١) **آچاريه**:- جو سانگ، اُپانگ [انگن ۽ اُپ انگن سميت] ويد وديائن جو ادياپڪ ۽ ستيه آچرڻ جو گرهڻ ڪرائيندڙ ۽ متيا آچرڻ جو ڇڏائيندڙ آهي، سو **آچاريه** ٿو سڏجي.

(٣٢) **شش** [سک، شاگرد]:- جو سچي* سکيا ۽ وديا گرهڻ ڪرڻ لائق، ڌرماتما، وديا گرهڻ جي اڇا ڪندڙ ۽ آچاريه کي پرسن رکندڙ آهي، سو **شش** [ششيه] ٿو سڏجي.

(٣٣) **گرو**:- ماتا ۽ پتا [۽ اڌيائيڪا استاد] جو ته ستيه کي گرهڻ ڪرائي ۽ ڪوڙ کان ڇڏائي سو **گرو** سڏبو آهي.

(٣٤) **پروهت**:- جو يجمان [يگيه ڪرائيندڙن] جو هتڪاري [ڀلو گھرندڙ] ۽ سچو اُپديش ڪندڙ آهي، سو **پروهت** ٿو سڏجي.

---

* اٽڪ جو ارٿ آهي سنڌو ندي ۽ نه اٽڪ جو شهر. هن بيان تي ويچار ڪرڻ مان پڌرو ٿيو ته آريه ورت جي اولهه، اوڀر حد سنڌو ندي* جي ڪڇي ڪناري کان برهمپترا جي سچي ڪپ تائين آهي. ارٿاستر هن بيان موجب برهمپترا ندي* جي ڪپ تي وسيل ملڪ ۽ سنڌ جا ڪراچي، دادو* لاڙڪاڻي ۽ اپر سنڌ فرنٽيئر جا ضلع ۽ پنجاب آدي جو گھڻوئي ڀاڱو جو سنڌو ندي* جي سچي ڪپ تي آهي سو نه آريه ورت ۾ شمار ٿيندو ۽ نه انهن هنڌن جا رهاڪو آريه ڪوٺي سگهبا! پر ائين نه آهي. آريه اُپديش رتن مالا ۾ رشي دياننڊ آريه ورت جون اهي ساڳيون حدون ڏيکاريندي وڌيڪ لکن ٿا ته "انهن چئني [حدن] جي وچ ۾ جيسين انهن [حدن] جو وستار [ڦهلاءُ] آهي، تنهن [ڦهلاءُ] جي وچ جو ملڪ آهي تنهنجو نالو آريه ورت آهي" انجو ارٿ اهو ٿيو ته برهمپترا ۽ سنڌو ندين جي سچي ۽ کبي ٻنهي ڪپن ڏانهن جيستائين سندن آبادي ڦهليل آهي سو سمورو ملڪ آريه ورت ۽ اُن ۾ سدا کان رهندڙ ماڻهو آريه آهن. ساڳي* ريت جيئن ته ايراضي هماليه ۽ ونڌياچل جبلن هيٺ اچي ٿي سا سموري **آريه ورت** آهي، ۽ ان ۾ سدا کان رهندڙ ماڻهو آريه ٿا سڏجن. (گڏيتراو)

(٢٢) **شڪشا:-** جنهن کان وديا، سڀيتا، ڌرماتماپڻي ۽ جتيندريتا [اندرين کي وس ۾ آڻڻ] ۾ سهائتا ٿي ملي ۽ اوديا آدي دوش ٽَٽا لهن، تنهنکي **شڪشا** [سکيا] چوندا آهن.

(٢٣) **پراڻ:-** اتريه، آدي براهمڻ گرنٿ جي برهما، آدي [مهرشين] جا ٺاهيل آهن، تنهنکي ئي آءٌ **پراڻ**، اِتهاس، ڪلپ، گاٿا ۽ ناراشنسي نالن سان سڏيندو آهيان، ۽ نه **ڀاڳوت** آدي ٻين پستڪن کي.

(٢٤) **تيرٿ:-** جي ستيه ڀاشڻ، وديا، ستسنگ، يم آدي، يوگ ابياس پرشارٿ، وديا دان ڪرڻ آدي چڱا ڪرم آهن، جنهي ڪرڻ ڪري [منشيه] دک ساگر کان پار ٿو اُڪري، تنهنکي ئي آءٌ **تيرٿ** سمجهندو آهيان، ۽ نه جل، اسٿل [پاڻيءَ ۽ پرٿوي] آدي وارين جاين کي.

(٢٥) **پرشارٿ:-** پرشارٿ [تدبير، همت] پرارٻڌ [تقدير، قسمت] کان انڪري وڏو آهي، جو ان منجهان ئي اڳتي اچڻ وارو پرارٻڌ ٺهندو آهي. پرشارٿ جي سڌرڻ سان ئي سڀڪي سڌري ٿو، ۽ سندس بگڙڻ ڪري سڀ ڪجهه بگڙي ٿو. انڪري ئي پرارٻڌ جي ڀيٽ ۾ **پرشارٿ** وڏو آهي.

(٢٦) **منشيه:-** سک، دک، هاڃي توڙي لاڀ ۾ منشيه جو سڀني سان يٿا يوگيه [واجبي ريت] ۽ ڀلهنجي آتما جيان ورتاءُ ڪرڻ چڱو ۽ انکان ورڌ هلڻ بڇڙو ٿو سمجهان.

(٢٧) **سنسڪار:-** جنهي دوارا شرير، من، ۽ آتما اُتم ٿين ٿا، سي نشيڪ [گرڀادان سنسڪار] کان آرمڀ ڪري مرتيو [انتيشٽيءَ سنسڪار] تائين سورهن پرڪارن جا سنسڪار آهن. انهنجو ڪرڻ آءٌ ڪرتويه [فرض] ٿو سمجهان. ساڙڻ کانپوءِ مئل لاءِ [شراڌ آدي] ڪي ڪين ڪرڻ کپي.

(٢٨) **يگيه:-** يگيه انکي چوندا آهن جنهن ۾ يٿا يوگيه ودوانن جو ستڪار ٿئي، جنهن ۾ شلپ [ڪاريگريءَ] ۽ رسائڻ [ڪيميا] ارٿات پدارٿ وديا [سائنس] منجهان لاڀ پرائجي، جنهن ۾ وديا آدي شڀ گڻن جو [ٻين کي] دان ڏجي، جنهن ۾ اگنيءَ هوتر [هوم] آدي ڪجي، جنهنڪري هوا، مينهن، جل ۽ اوشڌيون [ونسپتي] پوتر ٿيڻ سڀني جيون کي سک پهچائين. اهڙن [يگين] کي ئي آءٌ اُتم سمجهان ٿو.

(٢٩) **آريه ۽ دسيو:-** جن سريشٽ پرشن کي "آريه" ۽ دشٽن کي "دسيو" چوندا آهن، تن ئي آءٌ به ٿو مڃان.

(٣٠) **آريه ورت جون حدون:-** هن ديش جو نالو آريه ورت انڪري

ڌرم اوشنان [ڌرم لي ڄاڻ] برهمچريه رکي ودّيا پراپت ڪرڻ، آپت ودوانن جي سنگت ڪرڻ، ستيه ودّيا، چڱا وچار، ۽ پرشارٿ آدي [مڪتيءَ جا ساڌن] آهن.

(١٤) اَرٿ [ارادي کي پراپت ڪرڻ جو سامان] :- جيڪي ڌرم سان پراپت ڪجي [تنهڪري ارٿ ڪوٺيندا آهن] ۽ جو اڌرم سان سڌ ٿئي سو آهي انرٿ [سامان جي مناسب گڻن کان خالي].

(١٥) ڪام:- ”ڌرم“ ۽ ”ارٿ“ جي دوارا جيڪي پراپت ٿئي، تنهن کي چوندا آهن ڪام [ڪامنا، ارادو يا مقصد، غرض]

(١٦) ورڻ ۽ آشرم*:- گڻ ۽ ڪرم جي يوگيتا موجب مقرر ٿيل آهن.

(١٧) راجا:- جو شڀ گڻ، ڪرم، سڀاءُ سڀني پرڪاشمان [آهي]، جو پڪشپات رهت، نياءُ ۽ ڌرم جي سيوا [ٿو ڪري]، جو پنهنجيءَ پرجا سان پتا جيان ٿو هلي، جو پرجا کي پٽن جيان سمجهي سندس اُنتيءَ ۽ سک وڌائڻ لاءِ سدا يتن ڪندو ٿو رهي، [سوئي راجا ٿو سڏجي].

(١٨) پرجا [رعيت] :- پوتر گڻ، ڪرم ۽ سڀاءَ کي پراپت ڪري پڪشپات رهت، نياءُ ۽ ڌرم جي پالنا ڪندي راجا ۽ پرجا جي اُنتي گهرندڙ، راجا سان بغاوت نه ڪندڙ ۽ راجا سان پٽن جيان ورتاءُ ڪندڙ [ماڻهو راجا جي پرجا ٿا سڏجن]

(١٩) نيايڪاري:- جو سدائين وچار ڪري ڪوڙ کي ڇڏي ستيه کي پراپت ٿو ڪري، جو انيايه ڪندڙن کي، نابود ڪري ۽ نيايه ڪندڙن جو واڌارو ٿو ڪري، ۽ جو پنهنجي آتما سمان سڀني لاءِ سک جي اڇا ٿو ڪري، سوئي نياءُ ڪندڙ آهي؛ ۽ اهڙي ئي آءٌ به برابر [نيايڪاري] ٿو ڄاڻان.

(٢٠) ديو، آسر، راڪشس ۽ پشاچ:- ودوانن کي ديو، اودوانن [اڻڄاڻ ماڻهن] کي آسر، پاپين کي راڪشس [راڪاس]، ۽ اناچارين [ڀڙڪيءَ چال وارن ماڻهن] کي پشاچ مڃيندو آهيان.

(٢١) ديو پوڄا ۽ اديو پوڄا:- ودوانن، ماءُ، پيءُ، آچاريه، اتٿي، نيايڪاري راجا ۽ ڌرماتما ماڻهن، پتي ورتا استريءَ، ۽ استري ورت پتيءَ جو ستڪار [سنمان] ڪرڻ ديو پوڄا ٿي سڏجي، ۽ انهي ورڌ اديو [غير ديوا] پوڄا. انهن جي [جيئرن] مورتين کي پوڄيو، ۽ پٿرن آدي جي جڙ مورتين کي بلڪل اپوڄيه [نه پوڄا جي يوگيه] ٿو مڃان.

---

* برهمڻ ڪشتري ويش ۽ شودر جي سڃاڻپ جو نالو آهي ”ورڻ“ ۽ جيون [حياتي] جي ورڇ ارٿات برهمچريه، گرهست، ۽ وان پرست ۽ سنياس کي ”آشرم“ ڪوٺيندا آهن [اردو ۽ ٿان]

جدا ٿيڻ] ڪانپوءِ نتا رهن. پر جڏهن سامرٿيه [شڪتي] ڀريا ء سنجوڳ ڪرايو هو سا تن پر انادي رهندي آهي ، جڏهن ڪري منجهن وري به سنجوڳ ۽ ويوڳ ٿيندا رهندا . انهن ٽنهي * کي آڳ پرواهه ڪان انادي ٿو مڃان .

(٨) **سرشٽي** [سنسار جي اتپتي :-] جدا جدا [ڪارڻ] دروين جو گيان ۽ ترڪيب موجب ميلاپ ٿيڻ ڪري نانا [قسمين قسمين] روپن [ڏسڻ ۾ اچڻ جهڙين وستن] جو بڻجڻ **سرشٽي** ٿو سڏجي .

(٩) **سرشٽيءَ جو پريوجن :-** ايشور جي سرشٽي امت، گڻ ، ڪرم سوڀاون جو سڦلو ٿيڻ [ڦل ڏيڻ يا ظاهر ٿيڻ] ئي سرشٽيءَ جو پريوجن آهي . جيئن ڪنهن بي پڇيو ته اکيون ڇا لاءِ آهن ؟ ان جواب ڏنس ته ڏسڻ لاءِ ! تيئن ئي ايشور جي سامرٿيه جي سڦلتا به سرشٽيءَ رچڻ ۾ ئي آهي ۽ جيون کي سڌن ڪرمن جو يٿارٿ [جيئن جو تيئن] ڦل ڀوڳائڻ آدي به [سرشٽيءَ رچنا] جا [پريوجن آهن] .

(١٠) **سرشٽي سڪرتڪ آهي :-** متي ڏيکاريل ايشور هن سرشٽيءَ جو ڪرتا [ناهيندڙ] آهي . سرشٽيءَ جي رچنا ڏسڻ منجهان ، ۽ جڙ پدارٿن ۾ پنهنجو پاڻ مناسب ريت سان ٻج آدي جي شڪل ۾ اچڻ جي سامرٿيه نه هئڻ سببان سرشٽيءَ جو **ڪرتا** اوسيه آهي .

(١١) **بنڌ** [بندش ، قيد ۽ جوڻين ۾ اچڻ وڃڻ] :- سنمتڪ [عارضي] آهي ، ارٿات اوديا جي نمت سببان ٿيندو آهي . جي جي پاپ ڪرم ، ايشور کانسواءِ ڪنهن ٻي جي اُپاسنا ڪرڻ ، ۽ اگيان آدي لاءِ سڀ سمورا [ڪرم] دک اپن ڪندڙ آهن ، ۽ انهن جي ڪريتي بنڌ [اڻ وڻندڙ آڳيا کي مڃڻ لاءِ مجبور ٿيڻ يا قيد] ٿو ملي . اهي لاءِ ڪنهنکي ڪانهي ، پر ڀوڳڻو پوي ٿو .

(١٢) **مڪتي** [نجات] :- سڀني دکن کان ڇٽي ڪري بنڌن رهت سرو وياپڪ ايشور ۽ ان جي سرشٽيءَ ۾ پنهنجيءَ لاءِ اوسار سڄو ڪندو رهڻ [مڪتي ٿي سڏجي] . مقرر مدت تائين مڪتيءَ جا آنند ڀوڳي وري سنسار ۾ اچڻو [پوندو آهي] .

(١٣) **مڪتيءَ جا ساڌن :-** ايشور اُپاسنا ارٿات يوگ ابياس ،

* رشي ديانند آريه اُديش رتن مالا ۾ لکن ٿا ته :- ڪارڻ جگت ، جيون جا ڪرم ۽ انهن جا سنجوڳ ويوڳ لاءِ ٽيئي پرمپرا ڪان انادي آهن " . ٽنهڪري هن جاءِ تي " انهن ٽنهي " شبدن جو مطلب آهي " ترڪيب ڏال درويه ، گڻ ۽ ڪرم [جوهر صفات ۽ حرڪات] " (ارڌ وڌ ستيارٿ پرڪاش تان).

(٢) **چار ويد سوَته پرماڻ**:- چئني ويدن (وديا ۽ ڌرم يڪت ۽ ايشور جي پرپورنا سان سنگهتا منتر ڀاڳ) کي آءٌ **نرڀرانت** [غلطيءَ کان آجا] ۽ سوَته پرماڻ [پنهنجي ثابتي پاڻ] مڃيندو آهيان. اهي پنهنجو پرماڻ پاڻ آهن [ارٿات] جنکي سچي سڌ ڪرڻ لاءِ ڪنهن ٻي پستڪ جي ڳولهه ڪا نهي. جئن سج يا ڏيو [ڏيئو] پنهنجي سروپ کي پاڻ ئي پرڪاشڪ ڪندڙ آهن، ۽ پرٿوي ءِ آدي کي به پرڪاشڪ ڪندڙ آهن، تئن ئي **چار ويد** به آهن.

پرته پرماڻ گرنٿ:- چئني ويدن جا براهمڻ، ڇهه انگ، ڇهه اپانگ، چار اُپ ويد، ۽ يارهن سو ستاويهه (١١٢٧) ويدن جون شاخون جي ويدن وياکيان روپ برهما آدي مهرشين جا ناهيل گرنٿ آهن، تن کي آءٌ **پرته پرماڻ** ارٿات اهن کي ويدن انڪول هئڻ ڪري **پرماڻ** ۽ جيڪي منجهن ويدن جي ورڌ وچن آهن، تنکي **اپرماڻ** ڪندو آهيان.

(٣) **ڌرم ۽ اڌرم**:- جو پکشپات رهت، نياءِ چرڻ [نياءِ ڪرڻ]، ستيه ڀاشڻ [سچ ڳالهائڻ]، آدي واري علمه چلت جا ايشور آگيا ۽ **ويدن** جي ورڌ نه آهي تنهنکي **ڌرم** ۽ جا پکشپات سهت [پکشپات واري]، انياءِ چرڻ [انياءِ ڪرڻ]، متيا ڀاشڻ [ڪوڙ ڳالهائڻ]، آدي ايشور آگيا ۽ ويد جي ورڌ واري علمه چلت آهي ان کي آءٌ **اڌرم** مڃان ٿو.

(٤) **جيو**:- جو اڇا، ڌويش، سک، دک، ۽ گيان آدي گڻن وارو، الپگيه ۽ نتيه آهي، تنهنکي ئي **جيو** مڃيندو آهيان.

(٥) **جيو ۽ ايشور ڀر ڀيد**:- جيو ۽ ايشور سوروپ ۽ ويڌرميه [هڪ ٻئي اُبتڙ گڻ، ڪرم، سڀاءَ] رکڻ ڪري [هڪ ٻئي کان] جدا جدا آهن، ۽ وياپيه، وياپڪ ۽ ساڌرميه [هڪ ٻئي جهڙن گڻ، ڪرمن، سڀاون] رکڻ ڪري هڪ ٻئي کان اڀن [هڪ ٻئي سان مليل] آهن. ارٿات جئن شڪل وارو درويه [جوهر] نه ڪڏهن آڪاش کان جدا هو نه آهي ۽ نه ٿيندا، تئن ئي پرميشور ۽ جيو [کي به سمجهجي]. [اهن کي آءٌ] وياپيه، وياپڪ، اپاسيه، اپاسڪ، ۽ پتا پتر آدي سمبنڌ رکندڙ مڃيندو آهيان.

(٦) **انادي پدارٿ**:- انادي پدارٿ ٽي آهن، هڪ ايشور، ٻيو جيو، ٽين پرڪرتي يعني جگت جو ڪارڻ [علت مادي]. انهن کي ئي نتيه به ڪوٺيندا آهن. نتيه پدارٿن جا گڻ، ڪرم ۽ سڀاءَ به نتيه ٿيندا آهن.

(٧) **پرواهه کان انادي** [سلسلي موجب بنا شروعات:-] جي درويه گڻ، ڪرم، سنجوڳ [ملاپ] منجهان الڳ ٿيندا آهن، سي ويوڳ [جدا

एक एव सुहृद्धर्मो निधनेऽप्यनुयाति यः। शरीरेण समं नाशं सर्वमन्यद्धि गच्छति ॥३॥ मनुः।
सत्यमेव जयते नानृतं सत्येन पन्था विततो देवयानः ॥
येनाक्रमन्त्यृषयो ह्याप्तकामा यत्र तत्सत्यस्य परमं निधानम् ॥ ४ ॥
नहि सत्यात्परो धर्मो नानृतात्पातकं परम्। नहि सत्यात्परं ज्ञानं तस्मात् सत्यं समाचरेत् ॥५॥

ارٿ:- (١) سنساري چتر منش، نندا ڪن يا استتي، ڌن اچي يا هليو وڃي، مرتيو اڄ ئي اچي يا ڪنهن يڳ ۾، ڌيرج وان منش نياءَ جي واٽ کان هڪڙي وک به هيڏانهن هوڏانهن نٿا ٿين. [ڀرتري هري]

(٢) ڌرم کي ڪڏهن به نه ڇڏجي. نه ڪنهن جي وينتيءَ ڪرڻ ڪري، نه ڪنهن جي ڀؤ ڏيارڻ ڪري، نه ڪنهن لوڀ تي ۽ نه جياپي [جيون] قائم رکڻ لاءِ. [ڇاڪاڻ ته] ڌرم نتيه آهي ۽ سک دک انتيه [ٿوري سمي] لاءِ آهن. جيو به نتيه [اوناشي] آهي، پر سندس هيتو [جياپي جو ڪارڻ] انتيه [ناسوان] آهي. [مها ڀارت].

(٣) ڌرم هڪڙوئي سچو متر آهي، جو مرتيو کانپوءِ به جيو سان گڏ جي ٿو هلي. ٻيون سڀيئي وستو مرتيو اچڻ کانپوءِ ڪيس يڪدم ڇڏي ٿيون ڏين. (منو)

(٤) ستيه جي جيه [سوڀ] ٿيندي آهي، ۽ نه ڪوڙ جي. ودوان ۽ ڀڳت ستيه جي ئي مارگ تي هلندا آهن. ان واٽ تي هلڻ ڪري ئي سڀ سڌانتن ۽ وڏا رشي سچائيءَ روپي سڀني کان اوچ پدوي تي پهچندا آهن.

(٥) ستيه کان وڏو ڪو ڌرم، ۽ ڪوڙ کان وڏو ڪو پاپ ڪونهي: نه ئي ستيه کان اوچو ڪو ودوان ڪونهي. تنهڪري منش کي سدائ ستيه جي اوٽ وٺڻ کپي. (اُپنشد).

مٿين مهاشين جي شلوڪن جي منشا وانگر ئي هر ڪنهن کي پنهنجو نشچيه [وشواس، اعتقاد] بڻائڻ گهرجي.

اڳتي آءٌ جنهن جنهن پدارٿ کي جئن جئن مڃيندو آهيان، تئن تئن سڀني سنکيپ سان ورڻن ڪريان ٿو. سڀني وشيش ورڻن هن پستڪ جي جدا جدا جاين تي ڪري ڇڏيو اٿم. اهي هن ريت:-

(١) **ايشور**:- ايشور، جنهن جا برهم پرماتما آدي نالا آهن، سو سچدانند آدي گڻن وارو آهي؛ ۽ جنهن جا گڻ ڪرم ۽ سڀاءُ پوتر آهن؛ جو سروگيه، نراڪار، سرو وياپڪ، اجنما، اننت، سرو شڪتيمان، ديالو، نيائڪاري، سڀني سرشٽيءَ جو ڪرتا، ڌرتا ۽ هرتا آهي؛ ۽ جو سڀني جيون کي سندن ڪرمن انوسار ستيه نياءَ سان ڦل ڏيندڙ آدي گڻن وارو آهي، تنهن کي ئي آءٌ **پرميشور** مڃان ٿو.

پرڪاشت ڪرياٿو. آءُ پنهنجو منتويہ الڪي تي مڃائڻ جو ٿهي ڪالن پرءَ ڪنهن لاءِ هڪ ڇهڙو مڃڻ ارڪڻ آهي. ڪنهن تي حيال پا **مت متانتر** هلائڻ جو مهيجو ذوروبہ اپيرايہ نہ آهي. بلڪ جيڪي ستيہ آهي انهيءَ [پاڻ] مڃڻ ۽ [ٻين کي] مڃائڻ، ۽ جو ڪوڙ آهي تنهنکي [پاڻ] ڇڏڻ ۽ [ٻين کان] ڇڏائڻ تي مولڪي وٺيٿو. جي آءُ پکشپات ڪندڙ هجان ها، تہ آريہ ورت ۾ هلندڙ متن مان ڪنهن هڪڙي مت تي آگرهہ [هٺ ڌرمي] ٿيان ها. پر آءُ نہ **اڌرم** وارنءَ چال چلن کي پرءِ اوڙي آها آريہ ورت ۾ هجي يا ٻين ديشن ۾، هو هند [چڱو] نٿو مڃان، ۽ جي **ڌرم** وارين ڳالهيون آهن، تنهن جو ڇڏڻ [چڱو] نٿو ڀانيان، ۽ نڪي آءُ پاڻ ڇڏڻ ٿو گهران، ڇاڪاڻ تہ ائين ڪرڻ مدهشہ ڌرم [انسانيت] کان ٻاهر آهي.

مدشيہ جي پڇاڻ. مدشيہ انکي تي ڪوليندا آهن جو مدن شيل [ويچاروان] ٿجي ڪري پنهن جيون جي سک، دک، هاڃي ۽ لاڀ کي پنهنجيءَ آتما [جي سک، دک، هاڃي ۽ لاڀ] جهڙو سمجهندو آهي، جو انياءِ ڪاري کان سندس ٻلوان هوندي بہ نہ ڊڄندو آهي، ۽ جو ڌرماتما کان سندس ارٻل هوندي بہ ڊڄندو رهندو آهي. ايترو تہ بلڪ ڌرماتما مدشيہ ڪٿي ڪيڏو بہ اناٿ، ڪمزور ۽ گڻ رهت هجي، تہ بہ هو پنهنجي سموري شڪتيءَ سان سندس سنڀال ۽ اُنتي ڪندو رهندو ۽ ڪيس وڌندڙ وهنوار سان پيرس رکندو ايندو. ۽ اڌرمي ڪٿي چڪرورتي [سڀني سنسار جو راڄا]، سناٿ [جهنکي گهڻا ٻيا ٽيندڙ هجن]، مها ٻلوان ۽ گڻوان بہ هجي، تہ بہ هو سدائي سندس ناس ڪندو ۽ ساڻس اجوڳ وهنوار هلندو رهندو. اوتامت جيترو پهندس اوترو هميشہ انياءِ ڪندڙن جي ٻل کي گهٽائيندو ۽ نياءِ ڪندڙن جي ٻل کي هو وڌائيندو رهندو. هن ڪم ڪندي ڪنهن کي ڪيڏيون نہ سخت تڪليفون پهچن. پوءِ ٻل نہ ڪنهن جا پراڻ بہ اڪري وڃن، تہ بہ هن مدشيہ روپ ڌرم کي بلڪل نہ ڇڏي. ان بابت شريمان مهاراجا **ڀرتري هري** جي ۽ ٻين جي شلوڪ رچيا آهن تن جو حوالو ڏيڻ واجب سمجهي ڪين هيٺ لکان ٿو:

निन्दन्तु नीतिनिपुणा यदि वा स्तुवन्तु, लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा यथेष्टम् ।
अद्यैव वा मरणमस्तु युगान्तरे वा, न्याय्यात्पथः प्रविचलन्ति पदं न धीराः ।१। भर्तृहरिः ।

न जातु कामान्न भयान्न लोभाद्, धर्मं त्यजेज्जीवितस्यापि हेतोः ।
धर्मो नित्यः सुखदुःखे त्वनित्ये, जीवो नित्यो हेतुरस्य त्वनित्यः ॥ २ ॥ महाभारते ।

एक एव सुहृद्धर्मो निधनेऽप्यनुयाति यः। शरीरेण समं नाशं सर्वमन्यद्धि गच्छति ॥३॥ मनुः।
सत्यमेव जयते नानृतं सत्येन पन्था विततो देवयानः ॥
येनाक्रमन्त्यृषयो ह्याप्तकामा यत्र तत्सत्यस्य परमं निधानम् ॥ ४ ॥
नहि सत्यात्परो धर्मो नानृतात्पातकं परम्। नहि सत्यात्परं ज्ञानं तस्मात् सत्यं समाचरेत् ॥५॥

ارٿ:- (١) سنساري چتر منشيه نندا ڪن يا استتي، ڌن اچي يا هليو وڃي، مرتيو اڄ ئي اچي يا ڪنهن يگ ۾ ڌيرج وان منشيه نياءَ جي وات کان هڪڙي وک به هيڏانهن هوڏانهن نٿا ٿين. [ڀرتري هري]

(٢) ڌرم ڪي ڪڏهن به نه ڇڏجي. نه ڪنهن جي وِڻتيءَ ڪرڻ ڪري، نه ڪنهن جي ڀؤ ڏيارڻ ڪري، نه ڪنهن لوڀ تي ۽ نه جياپي [جيون] قائم رکڻ لاءِ. [ڇاڪاڻ ته] ڌرم نتيه آهي ۽ سک دک انتيه [ٿوري سمي] لاءِ آهن. جيو به نتيه [اوناشي] آهي، پر سندس هيتو [جياپي جو ڪارڻ] انتيه [ناسوان] آهي. [مها ڀارت].

(٣) ڌرم هڪڙو ئي سچو مترآهي، جو مرتيو کانپوءِ به جيو سان گڏ جي توهلي. ٻيون سڀئي وستو مرتيو اچڻ کانپوءِ ڪيس اڪدم ڇڏي ٿيون ڏين. (منو)

(٤) ستيه جي جيه [سوڀ] ٿيندي آهي، ۽ نه ڪوڙ جي. ودوان ۽ ڀڳت ستيه جي ئي مارگ تي هلندا آهن. ان وات تي هلڻ ڪري ئي سڀ سڌانتن وارا ۽ وڏا رشي سچائيءَ روپي سڀني کان اوچ پدوي تي پهچندا آهن.

(٥) ستيه کان وڏو ڪو ڌرم، ۽ ڪوڙ کان وڏو ڪو پاپ ڪونهي ۽ سچ پچ ستيه کان اوچو ڪو ودوان ڪونهي. تنهڪري منشيه کي سداءِ ستيه جي اوٽ وٺڻ کپي. (اُپنشد)

مٿين مها شين جي شلوڪن جي منشا وانگر ئي هر ڪنهن کي پنهنجو نشچيه [وشواس، اعتقاد] بڻائڻ گهرجي.

اڳتي آءٌ جنهن جنهن پدارٿ کي جنهن جنهن مڃيندو آهيان، تن تن سڀني سنکيپ سان ورڻن ڪريان ٿو. سڀني وشيش ورڻن هن پستڪ جي جدا جدا جاين تي ڪري ڇڏيو اٿم. اهي هن ريت آهن:-

(١) **ايشور:-** ايشور، جنهنجا برهم پرماتما آدي نالا آهن، سو سچدانند آدي گڻن وارو آهي؛ ۽ جنهنجا گڻ ڪرم ۽ سڀاءُ پوتر آهن؛ جو سروگيه، نراڪار، سروويا پڪ، اجنما، اننت، سروشڪتيمان، ديالو، نيايڪاري، سڀني سرشٽيءَ جو ڪرتا، ڌرتا ۽ هرتا آهي؛ ۽ جو سڀني جيون کي سندن ڪرمن انوسار ستيه نياءَ سان ڦل ڏيندڙ آدي گڻن وارو آهي، تنهڪري ئي آءٌ پرميشور مڃان ٿو.

پرڪاشمان ڪرياتو. آءٌ پنهنجو منتويه انڪي ٿي سمجهاڻو جو لکيو ڪالن پر هر ڪنهن
لاءِ هڪ جهڙو سچو ثابت آهي. ڪنهن ٿي خيال يا مت متانتر هلائڻ جو
منهنجو ذرو به ارادو نه آهي. بلڪ جيڪي ستيه آهي تنهنکي [پاڻ] سچو ۽
[ٻين کي] سمجهائڻ ۽ جو ڪوڙ آهي تنهنکي [پاڻ] ڇڏڻ ۽ [ٻين کان] ڇڏائڻ ٿي
مولڪي وٺيو. جي آءٌ پکشپات ڪندڙ هجان ها، ته آريه ورت ۾ هلندڙ مت
مان ڪنهن هڪڙي مت ۾ آگرهه [هٺ ڌرمي] ٿيان ها. پر آءٌ نه اڌرم
واري چال چلن کي پورو لوڙي ٿو آريه ورت ۾ هجي يا ڪن ٻين ديشن ۾،
- هر هنڌ [چڱو] نٿو سمجهان ۽ جي ڌرم واريون ڳالهيون آهن، تنهن جي [چڱو]
ٿو ڀانيان. ۽ اهڙي آءٌ پاڻ ڇڏڻ ٿو گهران ۽ چاهيان ته انهن ڳالهين ۾ ڌرم
[انسانيت] کان ٻاهر آهي.

منش جي پچاڻ. منش انڪي ٿي ڪوٺبو آهي جو من شيل [ويچاروان]
ٿيڻ ڪري ٻين جيون جي سک، دک، هاڃي ۽ لاڀ کي پنهنجي آتما [جي
سک، دک، هاڃي ۽ لاڀ] جهڙو سمجهندو آهي، جو انياءڪاري کان سندس
ٻلوان هوندي به نه ڊڄندو آهي، ۽ جو ڌرماتما کان سندس ڪمزور هوندي به ڊڄندو
رهندو آهي. ايترو ئي نه بلڪ ڌرماتما منش ڪٿي ڪيڏو به اناٿ، ڪمزور ۽ گڻ رهت
هجي، ته به هو پنهنجي سموري شڪتيءَ سان سندس سنڀال ۽ اُنتي ڪندو رهندو
۽ ڪيس وڌندڙ وهنوار سان پسرسن ڪندو ايندو. ۽ اڌرمي ڪٽي چڪرورتي
[سڄي سنسار جو راجا] سنائٿ [جهڙي گهڻا ٻيا نيندڙ هجن]، مها ٻلوان ۽
گڻوان به هجي، ته به هو سدائين سندس بربادي ۽ ناس ڪندو ۽ سندس اجوڳ
وهنوار هلندو رهندو. ارٿات جيترو پهنجي اوترو هميشه انياءڪندڙن جي
بل کي گهٽائيندو ۽ نياءڪندڙن جي بل کي هو وڌائيندو رهندو. هن ڪم
ڪندي ڪنهن کي ڪيڏيون به سخت تڪليفون پهچن. پوءِ پل نه ڪنهن جا
پراڻ نه نڪري وڃن، ته به هن منشيه روپ ڌرم کي بلڪل نه ڇڏي. ان بابت
شريمان مهاراجا ڀرتري هري جي ۽ ٻين جي شلوڪ رچيا آهن تن جو جا ٽانڪ
واجب سمجهي ڪين هيٺ لکان ٿو:-

निन्दन्तु नीतिनिपुणा यदि वा स्तुवन्तु, लक्ष्मीः समाविशतु गच्छतु वा यथेष्टम्।
अद्यैव वा मरणमस्तु युगान्तरे वा, न्याय्यात्पथः प्रविचलन्ति पदं न धीराः ।१। भर्तृहरिः।

न जातु कामान्न भयान्न लोभाद्, धर्मं त्यजेज्जीवितस्यापि हेतोः।
धर्मो नित्यः सुखदुःखे त्वनित्ये, जीवो नित्यो हेतुरस्य त्वनित्यः ॥ २ ॥ महाभारते।

स्वमन्तव्यामन्तव्यप्रकाश

منتويه ۽ امنتويه پرڪاش

پنهنجن منتوين [مڃيل يا سويڪار ڪيل سڌانتن] ۽ امنتوين [ڇڏيل يا تياڳ ڪيل سڌانتن] جو ورنن

منتويه امنتويه جي سمجهاڻي. سرو تنتر سڌانت ارٿات سامراجيه سارو جنڪ ڌرم [عام مڃيل اصول ارٿات سڀني ممبرن کي ڇاليل ۽ هر ڪنهن لاءِ لاپداڪ ڌرم] اهوئي آهي، جنهن کي سدا کان سڀيئي مڃيندا آيا آهن ۽ اڃا مڃين ٿا، پڻ مڃيندا رهندا. ڪيس سماتن ۽ نتيه ڌرم انڪريئي ڪوٺيندا آهن، جو ڪو به سندس وروڌ ڪري نٿو سگهي. جيتوڻيڪ ڪي اڻ پڙهيل سڄڻ يا ڪنهن مت* واري ماڻهوءَ هٿان ڀرمايل منشيه ڪنهن ڳالهه کي اُبتڙ مڃيندا يا سمجهندا، تنهن هوندي به بدايمان لوڪ ڪين انيڪو ڏيندائي ڪو نه پر هائوا جنهن ڳالهه کي **آپت** ارٿات ستيه ماني [سچ مڃيندڙ] ستيوادي، [سچ ڳالهائيندڙ] ستيه ڪاري [ستيه ڪرم ڪرڻ] پرايڪارڪ پکشپات رهت ودوان مڃيندا آهن، سوئي سڀني لاءِ **منتويه** آهي، ۽ جنهن کي اهي نٿا مڃين سو **امنتويه** هجڻ ڪري پرمان جي يوگيه نٿو رهي.

ستيارٿ پرڪاش لکڻ جو سچو مقصد. تنهن ڪري ويد آدي ستيه شاستر ۽ **برهما** کان وٺي **جئمني** تائين [سڀني رشين منين] جا مڃيل جي ايشور آدي پدارٿ () آهن، جن کي آءٌ پاڻ به مڃان ٿو، سي سڀيئي سڄڻ مهاشين اڳيان

* "مت وارو" اهو ماڻهو آهي جنهن جو وشواس ڪنهن هڪ ڌرمي پنٿ يا هڪ ئي برخلاف جهيڙي ۽ طرفداري تي ٻيڌل هجي. اهڙن سڀني وشواس کي رشي ديانند "مت" ٿا ڪوٺين. [اردو ستيارٿ پرڪاش تان]

() اهي سڀيئي پدارٿ جنهن جي ورنن ڪرڻ لاءِ شبدن جو استعمال ٿئي ٿو، "پدارٿ" ٿا سڏجن. اهي جوهر، عرض، حرڪت [درويه، گڻ، ڪرم] آدي جيڪي به خيال اچي سگهيا سو، ۽ جن جو ڳاٽو جدا جدا درشن ڪارن [ڇهن شاسترن جي ٺاهيندڙن] جدا جدا نموني ڪيو آهي، سو سمورو شامل آهي

سکهندي. [هيمتو پڏايو ته] اوهانجي ڳالهه سچي سمجهون يا اُنهجي؟ اسين ته انهن مجبدا آهيون ته ستيه ڀاشڻ [سچ ڳالهائڻ] اهنسا [ڪنهنکي ايذاءُ نه رسائڻ] دَيا [رحم ڪرڻ] آدي چڱن ڪمن جو سڀني مَتن ۾ هئڻ چڱو آهي. باقي جهڳڙا فساد، ايرشا، دويش، ڪوڙ ڳالهائڻ آدي ڪرمن جو هجڻ سڀني متن ۾ **خراب** آهي. جي سچي **ڌرم** کي گرهڻ ڪرڻ جي اڇا هجيو، ته **ويدڪ ڌرم** کي گرهڻ ڪريو.

اڳتي جيڪي آستڪ مڃان ٿو ۽ جيڪي نه مڃان، سو ٿوري ۾ ڏيکاريو.

شريمد **ديانند سرسوتي** سوامي جي ٺاهيل ۽ سهڻي ڀاشا سان سڀ مڪارل

ستيارٿ پرڪاش جو **چوڏهون سملاس**

مسلمانن جي عقيدن بابت

سماپت ٿيو.

اڳ جو چئي رهيس محمد صاحب کي رسول لکيل آهي، انهن مان سڌ آهي ته مسلمانن جي مذهب جو بنياد ويد آهي.

اتر:- جي اوهان اٿرو ويد نه ڏٺو هجي، ته اسان اوهان اڳيان ڪتاب پيش ڪري ڏسي وٺو. يا اي ڪنهن اٿرو ويدي وٽ [وڃي] وٺي ڪتاب واري منتر **سڳنا** اٿرو ويد کي ڏسي ڇڏيو. اڳ اوهين ڪني به نه پڙهجي **پيغمبر** جو اڳوڻو [مسلماني] مذهب جو نشان لهي سگهندا. وري هي جو آلو اپنشد آهي سو نه اٿرو **اٿرووید** ۾ آهي، نه ڪنهن گوپٿ براهمڻ ۾ ۽ نه سندس ڪنهن شاخ ۾ آهي. اڻمان آهي ته اهو اڪبر بادشاهه جي زماني ۾ ڪنهن ٺاهيو هوندو. ان جو ٺاهيندڙ ڪجهه عربي ۽ ڪجهه سنسڪرت به پڙهيل ٿو ڏسجي، ڇاڪاڻ ته منجهس عربي ۽ سنسڪرت جا اکر لکيل ٿا ڏسجن. ڏسو پهرين شلوڪ ۾ لکيل لفظ:-

अस्माल्लां इल्ले मित्रा वरुणा दिव्यानि धत्ते ।

جنهن اٿهن ۾ मित्रा वरुणा दिव्यानि धत्ते ۽ عربي جا ۽ इल्ले ۽ अस्मालां

اهي سنسڪرت اکر آهن تنهن ڪري هر هڪ ڏسڻ ڪري سمجهجي ٿو ته انهن جو ٺاهيندڙ سنسڪرت ۽ عربي جاڻندو هو. جيڪڏهن اڃا ان کي ڏسبو ته اهو ٻڌاوي، اي دليل، ۽ ويد ۽ وياڪرڻ جي نيمن جي ابتڙ ٿا ٿين. جهڙي هي آلو اپنشد ٺاهيو ويو، تهڙي طرح ڪيترائي اپنشد، مت مٽانتر وارن پڪشپاتي لوڪن ٺاهي ڇڏيا آهن. مثال طور سوروپ اپنشد، نرسنگهه تاپني، رام تاپني، گوپال تاپني آدي.

پرشن:- اوهين ته اڄ تائين ڪنهن ته ڇڏيو آهي. هينئر اوهين ٿا چئو، اوهان جي ڳالهه ڪيئن مڃينداسون؟

اتر:- اوهان جي مڃڻ يا نه مڃڻ ڪري اسان جي ڳالهه ڪوڙي ڪانه ٿي سگهندي. جنهن مون اڪي بي دليل سڌ ڪيو آهي، سا ڳالهه رهي، جڏهن اوهين به اٿرو ويد، گوپٿ، يا سندس شاخن منجهان ڪنهن به پراچين سچي جي لکيل شاخ ۾ جنهن جو نالو [آلو اپنشد] لکيل ڏيکاريندا، ۽ ان موجب به ليک سڌ ڪندا، تڏهن ٿي اوهان جي ڳالهه مڃي سگهجي.

پرشن:- ڏسو! اسان جو مذهب ڪيڏو نه چڱو آهي، جنهن ۾ هر طرح جو سک تو ملي ۽ پڇاڙيءَ جو **نجات** [مڪتي] به ٿي ملي!

اتر:- هر ڪنهن مذهب وارا ائين ٿا چون، ته اسان جو مذهب چڱو ۽ ٻيا سڀ ڀڙا آهن ۽ اسان جي، مت کانسواءِ [اي مذهب منجهان] مڪتي اسان ملي

شل پرماتما سڀني مذهبن تي ديا ڪن، جو سڀئي هڪ ٻئي سان ٻرابر ۽ ميلاپ ڪن، ۽ هڪ ٻئي جي ڀلائيءَ جي واڌاري ڪرڻ ۾ لڳا رهن. جئن آءٌ پنهنجي خواهش پٽن جي مت متانترن جا دوش پکشپات کي ڇڏي ظاهر او ڪريان، تئن ئي جيڪڏهن سڀئي ودوان لوڪ ڪندا، ته هڪ ٻئي جي ورود گهٽ ڪري، ايڪتا اڀري ڪري، ۽ خوشيءَ سان هڪڙي ڌرم کي مڃي ڪري، سچائيءَ پراپت ڪرڻ ۾ ڪاهل ئي ڪهڙي ٿيندي؟ هيءَ ٿورڙو قرآن جي وشيه تي لکيو آهي. پڊيمان ۽ ڌرماتما ماڻهو ليکڪ جي منشا موجب هن ليک کي سمجهي مذهبن لاءِ ٻرائين؛ جيڪڏهن ڪٿي ڀرم [غلط فهميءَ] مجهان ڪا ڀل ٿيل هجي، ته ان کي درست ڪري وٺن.

باقي رهي اها هڪ ڳالهه، ته ڪيترا مسلمان ائين چوندا، لکندا، ۽ ڇپائيندا ٿا رهن، ته اسان جي مذهب جي ڳالهه اٿرووید ۾ لکيل آهي.

پرشن:- ڇا اوهان سڄو اٿرو ويد پڙهيو آهي؟ جي هائو! ته الو اپنشد ڏسو ڇا جنسي مذهبن لکيل آهي. پوءِ ڪئن ٿا چئو ته اٿرووید ۾ مسلمانن جو ناو نشان به ڪونهي؟

अथाल्लोऽपनिषदं व्याख्यास्यामः ॥

अस्माल्लां इल्ले मित्रावरुणा दिव्यानि धत्ते ॥ इल्लल्लेवरुणो राजा पुनर्दुदुः ॥ हया मित्रो इल्लां इल्लल्ले इल्लां वरुणो मित्रस्तेजस्कामः ॥ १ ॥

होतारमिन्द्रो होतारमिन्द्र महासुरिन्द्राः । अल्लो ज्येष्ठं श्रेष्ठं परमं पूर्णं ब्रह्माणं अल्लाम् ॥ २ ॥

अल्लोरसूलमहामदरकबरस्य अल्लो अल्लाम् ॥ ३ ॥

आदल्लाबूकमेककम् ॥ अल्लाबूक निखातकम् ॥ ४ ॥

अल्लो यज्ञेन हुतहुत्वा ॥ अल्लासूर्य्य चन्द्र सर्व नक्षत्राः ॥ ५ ॥

अल्ला ऋषीणां सर्वदिव्यां इन्द्राय पूर्वं माया परमन्तरिक्षाः । ६ ॥

अल्लः पृथिव्या अन्तरिक्षं विश्वरूपम् ॥ ७ ॥

इल्लाँ कबर इल्लाँ कबर इल्लाँ इल्लल्लेति इल्लल्लाः ॥ ८ ॥

ओम् अल्लाइल्लाल्ला अनादिस्वरूपाय अथर्वणाश्यामा हुं ह्रीं जनानपशुनसिद्धान् जलचरान् अदृष्टं कुरु कुरु फट् ॥ ९ ॥

असुर संहारिणी हुं ह्रीं अल्लोरसूल महमदरकबरस्य अल्लो अल्लाम इल्लल्लेति इल्लल्लाः । १० ॥

سان سڀ ڪنهن ڪم [جي پوراڻيءَ لاءِ] لهندا آهن (۴) ۰ [منزل ۷ سيپارو ۳۰؛ سورت القدر]۰

سميڪشڪ :- جي قرآن کي هڪڙيءَ راتِ القدر لاٿو آئس ، ته ڇالاءِ آيت ڇالاءِ وقت لٿي ۽ قرآن هوريان هوريان لاٿائين . اهي ڳالهيون ڪنهن سچيون ٿي سگهنديون ؟ راتيون ته اونداهيون ٿينديون آهن ، ان ۾ ڇا ٿي ڪهڙي؟ اسين لکي آيا آهيون ته هيٺ ۽ مٿي ڪجهه به ٿي نٿو سگهي ؛ پر اِتي لکيل آهي ته فرشتا ۽ روح خدا جي حڪم سان سنسار ۾ پرٻند ڪرڻ لاءِ لهندا آهن . ان مان ثابت ٿيو ته خدا به ماڻهوءَ جيان هڪ ديشي [محدود المڪان] آهي . ايسيتاءِ ته خدا فرشتن ۽ پيغمبر ماڻهن ان جي ڪٿا ڏسندا آيا آهيون ؛ هيٺر هڪ **چوٿون** روح المقدس [پوتر آتما] به لکي آيا الاجي هيءَ چوٿون پوتر آتما ڪهڙو آهي! عيسائين جي مذهب ۾ ته پتا ، پتر ۽ پوتر آتما ماڻهن ان کي مڃيندا آهن ، پر هت ته اهڪان وڌيڪ چوٿون به وڌي ويو . اوهين چوندا ته اسين ته ماڻهن ان کي خدا ڪري نٿا مڃيون . انهن به هجي ، پر جيڪڏهن روح المقدس خدا آهي ، ته خدا فرشتن ۽ پيغمبرن کي پوتر آتما ڪوٺڻ ڪيئن ٿي يا نه ؟ جي اهي به پوتر آتما آهن ته ڪنهن خاص وجود کي پوتر آتما چوڻ ڪوليو؟ خدا گهوڙن آدي جا اوون ، رات ، ڏينهن ، ۽ قرآن آدي جا قسم ٿو کڻي ۽ قسم کڻڻ پڻ ماڻهن جو ڪم نه آهي (١٥٩) ۰.

قرآن بابت سميڪشڪ جو رايو

هيٺ هيءَ قرآن جو مضمون [وشيه] لکي ڪري پڌ ماڻسن جي اڳيان رکان ٿو ، جو [هو سمجهن] ته هيءَ ڪتاب آهي ڪئين ؟ مون کان پڇو ، ته هيءَ **ڪتاب** نه ڪنهن ودوان جو ، ۽ نه علم وارو ٿي سگهي ٿو . اهي نه بلڪل ٿورڙا دوش الاءِ ظاهر ڪيا اٿم ؛ جو ماڻهو دوکي ۾ پئجي پنهنجا جنم اجايا نه وڃائين . اهو جيڪا به ٿورڙي سچائي آهي ، سا ويد آدي پستڪن جي انڪول هئڻ ڪري جهڙي مون کي سوپڪار آهي ، تهڙي ٻين مذهبن جي هٺ ۽ پکشپاتن کان پري رهندڙ ودوان ۽ پڌماڻن لاءِ پڻ مڃڻ جهڙي آهي . انڪان سواءِ پيو جيڪي منهس آهي ، سو سمورو اوديا ۽ ڀرمن جي جار هئڻ ڪري منشيه جي آتما کي پشو جهڙو بڻائيندڙ ، امن ۾ خلل وجهائيندڙ ، فساد مچائيندڙ ، ماڻهن ۾ ورود ڦهلائي هڪ ٻئي لاءِ دک وڌائيندڙ وشيه آهي . وري پنرڪت دوش [ساڳيءَ ڳالهه کي وري ورچوڻ جي عيب] جو ته قرآن جڻڪ **خزانو** ئي آهي .

۽ فرشتا صف بندي [ايندا] (۲۲).
(۱۵٦) ۽ جڏهن لڳهيجو مالڪ ايندو ۽ فرشتا صف بندي [ايندا] (۲۲). [منزل ۷ سيپارو ۳۰ ۽ سورت فجر].
ان ڏينهن دوزخ کي آڻبو (۲۳). [منزل ۷ سيپارو ۳۰ ۽ سپه سالار پنهنجي سڀنا ساٿ
سميڪشڪ:- چئو ساءِ! جڏهن ڪوتوال ۽ سپه سالار پنهنجي سڀنا ساٿ ان ڏينهن دوزخ کي آڻبو ڪري! ڇا دوزخ کي
ڪري قطار بندي گهمندا آهن، تن تي لاهن جو خدا ٿو ڪري! ڇا دوزخ کي ڪٺي ويندا؟ جي
ڪهڙي [مٽ] جيان سمجهو ٿا، جو ڪيس جتي وٺدن آلي ڪٺي ويندا؟ جي
اهڙو ننڍڙو آهي ته بيمار قيدي مڇهس سما ڻجي ڪا نه سگهندا؟ (۱٥٦).
(۱۵۷) پوءِ الله جي پيغمبر کين چيو ته الله جي ڏاچيءَ جي سنڀال ڪريو ۽ نه سندس پاڻيءَ پيڻ جو وارو آهي (۱۳). پوءِ پيغمبر کي ڪوڙو ڀانيائون؛ ڏاچيءَ کي ڪونچيون ڪٽيون، پوءِ سندن پالڻهار مٿن وبا [عذاب] پلٽيو (۱۴).
پوءِ ڏاچيءَ جا پير ڪپيا ٿون ۽ پوءِ سندن پالڻهار مٿن وبا
[منزل ۷ سيپارو ۳۰ ۽ سورت الشمس].
سميڪشڪ:- خدا به ڏاچيءَ لي چڙهي سير ڪندو آهي ڇا؟ جي نه!
ته رکي ڇا لاءِ اٿس؟ ۽ قيامت اچڻ کان اڳي پنهنجو عهد [ايمر] ٽوڙي مٿن وبا
جو مرض ڇو پلٽياءِ؟ جي پلٽياءِ ته کين سزا ڏئي ڇڪو! پوءِ ته قيامت جي
راتجو لياءِ ڪرڻ ۽ ان رات جو هجڻ به ڪوڙ سمجهيو ويندو ۽ ڏاچيءَ جي
هن بيان مڇهان اوهان ٿو اڪري ته عربستان ۾ ات ۽ ڏاچيءَ کان سواءِ ٻيا
جانور گهٽ ٿا لين. ان مان ثابت ٿو ٿئي ته ڪنهن عربستان جي رها ڪوءَ
قرآن ناهيو آهي (۱۵۷).
(۱۵۸) بيشڪ هن پاڻ نه پليندو ته ضرور کيس پيشانيءَ جي وارن کان وٺي گهليندا اسين (۱۵). اها پيشاني ڇا ڪوڙي ۽ گنهگار آهي (۱٦). اسين
سڏينداسون دوزخ جي داروغي کي (۱۸). [منزل ۷ سيپارو ۳۰ ۽ سورت العلق].
سميڪشڪ:- گهلڻ جو ليچ ڪم جو پيوالن جو آهي، لنهنڪان به خدا
ڪونه بچيو! ڀلا ڪنهن جيو کان سواءِ پيشاني به ڪڏهن ڪوڙي ۽ پاپي ٿي
سگهي ٿي؟ جو جيلخاني جي داروغي کي ٿو گهرائي؛ سو به ڪڏهن خدا ٿي
سگهي ٿو؟ (۱۵۸).
(۱۵۹) بيشڪ اسان قرآن کي رات قدر ۾ لاٿو (۱). ۽ لوڪي ڪهڙي خبر
ته ڇا آهي شب قدر؟ (۲). مڇهس فرشتا ۽ روح * پنهنجي پالڻهار جي حڪم

* روح جي معنيٰ آريه پاشا واري ستيارٿ پرڪاش ۾ "پوتر آتما" يعني "Holy Ghost"
ڊاڪٽر جراڄيو واري انگريزيءَ ستيارٿ پرڪاش ۾ جبرائيل" ڪيل آهي، ڇا ڪاڻ ته
روح القدس، ۽ مرهٽيءَ ستيارٿ پرڪاش ۾ جبرائيل جا ٻئي نالا آهن. [گڏيتر
روح القدس يا پوتر آتما ۽ روح الامين جبرائيل جا ٻئي نالا آهن.

۽ سندس راڄ ۾ خوف تي ٻڌل هوندو. ڇا خدائي نالو انهونئي آهي؟ (١٥١).

(١٥٢) جڏهن سج ويڙهيو ويندو [١]. ۽ جڏهن وقت تارا ميرا ٿيندا [٢]. ۽ جڏهن جبل هلايا ويندا [٣]. ۽ جڏهن آسمان جي کل لاٿي ويندي [١١]. (منزل ٧ سيپارو ٣٠، سورت التڪوير).

سميڪشڪ:- گول سج ويڙهيو ويندو، اها ته ڏاڍيءَ ناداني جي ڳالهه آهي! وري تارا ڪيئن ميرا ٿي سگهندا؟ ۽ بيجان [جڙ] هٺ ڪري جبل ڪيئن هلندا؟ ۽ آسمان کي ڪو جانور سمجهيو اٿس ڇا، جو سندس کل لاٿي ويندي؟ هيءَ ته وڏي ناداني ۽ **جهنگليپڻي** جي ڳالهه آهي (١٥٢).

(١٥٣) ۽ جڏهن آسمان ڦاٽي پوندو [١]. ۽ جڏهن تارا ڇاڻجي پوندا [٢]. ۽ جنهن وقت درياهه چيريا ويندا [٣]. ۽ جنهن وقت قبرون جيئرو ڪري اٿاريون وينديون [٤]. (منزل ٧، سيپارو ٣٠، سورت انفطار).

سميڪشڪ:- واهه ساءِ قرآن جا ناهيندڙ **فيلسوف**! آسمان کي ڪو ڪيئن ڦاڙي سگهندو؟ ۽ تارن ڪيئن ڇاڻي سگهبو؟ وري درياهه ڪي ڪاٺ آهن ڇا جو چيري ڇڏيندو؟ ۽ قبرون مڙل آهن ڇا جو جيئريون ڪري سگهبيون؟ اهي سموريون ڳالهيون **ٻاراڻين** [ڳالهين جيان] آهن [١٥٣].

(١٥٤) برجن واري آسمان جو قسم آهي [١]. بلڪ اهو قرآن بزرگ آهي [٢١]. لوح محفوظ [حفاظت ڪيل تختي] ۾ لکيل آهي [٢٢]. (منزل ٧ سيپارو ٣٠، سورت البروج).

سميڪشڪ:- قرآن جي ناهيندڙ ڀوڳول ڪگول (جاگرافي ۽ جيولش) ذرو به نه پڙهيا هوا، نه ته جيڪر آڪاش کي قلعي وانگر برجن وارو ڇو ڄاڻائي ها؟ جي ميش [حمال = Aries] آدي راسين (برجن) کي برج ٿو ڪولي ته ٻيا [تارن جا ميڙ] برج ڇو ڪينهن؟ تنهنڪري اهي برج ڪينهن پر سيئي تارا آهن. ڇا اهو قرآن خدا وٽ آهي؟ جيڪڏهن هيءُ قرآن سندس لکيل آهي، ته اهو قرآن بوديا ۽ يڪتي [دليل] جي ورڌ هٺ ڪري ڏاڍيءَ جهالت سان ڀريل هوندو. (١٥٤).

(١٥٥) تحقيق اهي مڪر ٿا ڪن، هڪ مڪر [١٥]. ۽ آءٌ به مڪر ڪندو آهيان، هڪ مڪر (١٦). [منزل ٧ سيپارو ٣٠، سورت طارق].

سميڪشڪ:- مڪر چوندا آهن ٺڳيءَ کي. ڇا خدا به ٺڳ آهي؟ وري چوريءَ جو جواب چوري ۽ ڪوڙ جو جواب ڪوڙ آهي ڇا؟ جيڪڏهن ڪو چور ڪنهن ڀلي ماڻهوءَ جي گهران چوري ڪري، ته ڇا هو ڀلو ماڻهو به سندس گهر وڃي چوري ڪري؟ واهه جو آهين، قرآن جا **ناهيندڙ**! (١٥٥).

ماڻهوءَ کي ماڻهن کان سواءِ ٻي علم ماڻهن کان سواءِ ٻي ڪنهن ودوان ماڻهوءَ
کان سکيا ملي سگهندي؟ ٻي پٽي لکت کان سواءِ ٻيو ڪو به رستو ڪونه آهي
جو سکيا ملي سگهي. جڏهن انهن کي
چيل تي سگهندا. (۱۴۹).
جون به تي ٽڪيون سکهن (۱۴۹).
(۱۵۰) ۽ وٽن هميشه رهندڙ ليڪڙ ٻيا ڦرندا رهندا. جڏهن انهن ڪي
ڏسندين ته اون ڪين کڏيل موتي پاتيندين [۱۹] • ۽ چانديءَ جا ڪنگڻ ڪين
پا رايا ويندا، ۽ سندن پالڻهار کين پاڪ شراب پيارينداو [۲۱]. (منزل ۷،
سيپارو ۲۹، سورت الدهر).

سميڪشڪ:- ڪٿي ساءُ؟ موتيءَ جي رنگ وارا ليڪڙ آلي چا لاءِ رکيا
تا وڃن؟ چا جوان ماڻهو سندن سيوا نٿا ڪري سگهن يا استرين کين راضي
ڪري نٿيون سگهن؟ هيءُ جو پاڻي ماڻهو ڇوڪرن سان بڇڙائي ڪندا آهن،
ٿا وڃن؟ چا جوان ماڻهو سندن سيوا نٿا ڪري سگهن؟ اهو [آيت] هڃي، تنهنڪري به کهڙو
ڪري نٿيون سگهن؟ هيءُ جو بنياد قرآن جوڙيندڙ وٽ [آيت] هڃي، تنهنڪري به کهڙو
ڪهون بچندا ڇڙي ڪرجو بنياد قرآن جوڙيندڙ ڪري مالڪن کي سک، ۽
عجب؟ وري بهشت ۾ مالڪن ۽ نوڪرن هڪڙو ڪري ڪي آهي؟ وري
عجب؟ وري بهشت ۾ سڀان ڏڪ ڇوٽو ملي، ۽ اهو يڪسباس ڇو آهي؟ پوءِ خدا جي
شيوڪ کي محنت ڪرڻ سڀان ڏڪ اوڪرن جهڙو ٿيو. پوءِ خدا جي
جي خدا پاڻ شراب پياريندو، ته هو به سندن اوڪرن جهڙو جي سماگم لبڻ
وڏائي رهي ڪٿي سگهندي؟ ۽ آلي بهشت ۾ استري پرشن جي سماگم لبڻ
ڪري گرڀ رهندو آهي يا نه، بار ٻچا به پيدا ٿيندا آهن يا نه؟ جي نٿا ٿين
ته سندن سماگم ڪرڻ اجائي ڇڙي. پرجي ٿيندا آهن، ته اهي جيو آيا ڪٿان؟
۽ خدا جي سيوا ڪرڻ کانسواءِ بهشت ۾ پيدا ڇو ٿيا؟ جي پيدا ٿيا ته ڇٻو
ڪين ايمان آڻڻ ۽ خدا جي يڪتيءَ ڪرڻ کانسواءِ ٿي بهشت مفت ۾ ملي ويو! ڪ
ويچارن کي ته ايمان ڪالهوءِ ۽ ڪن کي ته ڏرم ڪرڻ کانسواءِ ٿي سک ملي وڃي
ويچارن کي ته ايمان کالهوءِ ۽ ڪن کي ته کهڙو ٿيندو؟ (۱۵۰).

الڪان وڏيڪ الباغ ٻيو کهڙو ٿيندو؟ (۱۵۰). ۽ پيالا آهن پريل [۳۴
(۱۵۱) اعمالن [ڪرمن] موجب آهي بدلا ڏنا ويندا [۳۶]. ۽ پيالا آهن پريل [۳۴
لهن ڏينهن روح ۽ فرشتا صفون ٻڌي بيهندا [۳۸]. (منزل ۷ سيپارو ۰
سورت النبا).

سميڪشڪ:- جي ڪرمن الوسار ڦل تو ملي ته [پڌايو ته] سدا بهشت
رهندڙ حورن ۽ فرشتن، ۽ موتيءَ جهڙن ڇوڪرن کي ڪهڙن ڪرمن اوس
هميشه لاءِ بهشت مليو آهي؟ جي پيالا پري پري شراب پيئندا، ته مست
چونه وڃندا؟ الي روح هڪ فرشتي جو نالو آهي جو سڀني فرشتن کان
آهي جا خدا روح ۽ فرشتن کي قطار ۾ بيهاري پلٽڻ لاءِ هيندو؟ چا پلٽڻ
ڪهون کي سزا ڏيا ريندو؟ ۽ اوقعت خدا الي بيهندو يا ويلو ه
نام خدا پڌهنجي. سموري پلٽڻ گڏ ڪري شيطان کي پڪڙي

ته سندس راڄ ۾ خوف ٿي پوي. ڇا خدائي نالو انهونئي آهي؟ (١٥١).

(١٥٢) جڏهن سج ويڙهيو ويندو [١]. ۽ جڏهن وقت تارا ميرا ٿيندا [٢]. ۽ جڏهن جبل هلايا ويندا [٣]. ۽ جڏهن آسمان جي کل لاٿي ويندي [١١]. (منزل ٧ سيپارو ٣٠ ۾ سورت التڪوير).

سمبڪشڪ:- گول سج ويڙهيو ويندو، اها ته ڏاڍيءَ ناداني جي ڳالهه آهي! وري تارا ڪيئن ميرا ٿي سگهندا؟ ۽ بيجان [جڙ] هٺ ڪري جبل ڪيئن هلندا؟ ۽ آسمان کي ڪو جانور سمجهيو اٿس ڇا، جو سندس کل لاٿي ويندي؟ هيءَ ته وڏيءَ ناداني ۽ **جهنگليپڻي** جي ڳالهه آهي (١٥٢).

(١٥٣) ۽ جڏهن آسمان ڦاٽي پوندو [١]. ۽ جڏهن تارا ڇاڻجي پوندا [٢]. ۽ جڏهن وقت درياهه ڇيريا ويندا [٣]. ۽ جڏهن وقت قبرون جٿيون ڪري اُٿاريون وينديون [٤]. (منزل ٧، سيپارو ٣٠ ۾ سورت انفطار).

سمبڪشڪ:- واهه ساءِ قرآن جا ٺاهيندڙ **فيلسوف**! آسمان کي ڪو ڪيئن ڦاڙي سگهندو؟ ۽ تارن ڪيئن ڇاڻي سگهبو؟ وري درياهه ڪي ڪاٺ آهن ڇا جو چيري ڇڏيندو؟ ۽ قبرون مٽيل آهن ڇا جو جٿيون ڪري سگهبيون؟ اهي سموريون ڳالهيون **ٻاراڻيون** [ڳالهين جهڙيون] آهن [١٥٣].

(١٥٤) برجن واري آسمان جو قسم آهي [١]. بلڪ اهو قرآن بزرگ آهي [٢١]. لوح محفوظ [حفاظت ڪيل تختي] ۾ لکيل آهي [٢٢]. (منزل ٧ سيپارو ٣٠ ۾ سورت البروج).

سمبڪشڪ:- قرآن جي ٺاهيندڙ ڀوڳول کگول (جاگرافي ۽ جيولش) ذرو به نه پڙهيا هوا ۽ نه ته جيڪو آڪاش کي قلعي وانگر برجن وارو ڇو ڄاڻائي ها؟ جي ميش [حمال = Aries] آدي راسين (برجن) کي برج ٿو ڪوٺي ته پيا [تارن جا ميڙ] برج ڇو ڪيئن؟ تنهنڪري اهي برج ڪيئن ۾ سيڪي تارا آهن. ڇا اهو قرآن خدا وٽ آهي؟ جيڪڏهن هيءُ قرآن سندس ٺهيل آهي، ته اهو قرآن ٻيو ڀا ۽ ڪٿي [دليل] جي ورڌ هٺ ڪري ڏاڍيءَ جهالت سان ڀريل هوندو. (١٥٤).:

(١٥٥) تحقيق اُهي مڪر ٿا ڪن، هڪ مڪر [١٥]. ۽ آءٌ به مڪر ڪندو آهيان، هڪ مڪر (١٦). [منزل ٧ سيپارو ٣٠ ۾ سورت طارق].

سمبڪشڪ:- مڪر چوندا آهن ٺڳيءَ کي. ڇا خدا به ٺڳ آهي؟ وري چوريءَ جو جواب چوري ۽ ڪوڙ جو جواب ڪوڙ آهي ڇا؟ جيڪڏهن ڪو چور ڪنهن ڀلي ماڻهوءَ جي گهران چوري ڪري، ته ڇا هو ڀلو ماڻهو به سندس گهر وڃي چوري ڪري؟ واهه جو آهين، قرآن جا ٺاهيندڙ! (١٥٥).

ڇول تي سگهندا هون ڇا؟ ٻي عام ماڻهن کان سواءِ ٻي ڪنهن وڌ وان ماڻهوءَ جون ٻه ٻي نٿيون سگهن (١٤٩)۔

(١٥٠) ۽ وٽن هميشه رهندڙ **نينگر** پيا ڦرندا رهندا، جڏهن اُنهن کي ڏسندين ته اُون کين کنڊيل موتي پاتنبدا ئن [١٩]۔ ۽ **چانديءَ** جا ڪنگڻ کين پارايا ويندا، ۽ سندن پالڻهار کين پاڪ **شراب** پيارين‌دو [٢١]۔ (منزل ٧، سيپارو ٢٩، سورت الدهر)۔

سميڪشڪ:- ڪٿي ساءِ؟ موتيءَ جي رنگ وارا **نينگر** اُتي ڇا لاءِ رکيا ٿا وڃن؟ ڇا جوان ماڻهو سندن سيوا نٿا ڪري سگهن يا استريون کين راضي ڪري نٿيون سگهن؟ ڇو ته جو پاپي ماڻهو ڇوڪرن سان بڇڙائي ڪندا آهن، تنهن سبب بڇڙي ڪرم جو بنياد **قرآن** جو اِهوئي وچن [آيت] آهي، تنهن ڪري ٻه ڪهڙو عجب؟ وري بهشت ۾ مالڪن ۽ نوڪرن هجڻ ڪري مالڪن کي سک، ۽ سيوڪ کي محنت ڪرڻ سببان دک جو ٿو ملي، ۽ اِهو پکشپات جو آهي؟ وري جي خدا پاڻ **شراب** پيارين‌دو، ته هو ٻه سندن نوڪرن جهڙو ٿيو. پوءِ خدا جي وڏائي رهي ڪٿي سگهندي؟ ۽ اُتي بهشت ۾ استري پرشن جي سماگم ٿيڻ ڪري **گرڀ** رهندو آهي يا نه، ٻار ٻچا به پيدا ٿيندا آهن يا نه؟ جي نٿا ٿين ته سندن سماگم ڪرڻ اجائي ڇڪي. پر جي ٿيندا آهن، ته اُهي **جيو** آيا ڪٿان؟ ۽ خدا جي سيوا ڪرڻ کانسواءِ بهشت ۾ پيدا ڇو ٿيا؟ جي پيدا ٿيا ته ڇٻو ته کين ايمان آڻڻ ۽ خدا جي ڀڳتيءَ ڪرڻ کانسواءِ ئي بهشت مفت ۾ ملي ويو؟ ڪن ويچارن کي ته ايمان ڪانهوءَ ۽ ڪن کي ته ڏوم ڪرڻ کانسواءِ ئي سک ملي وڃي، اُنکان وڌيڪ انياءُ ٻيو ڪهڙو ٿيندو؟ (١٥٠)۔

(١٥١) اعمالن [ڪرمن] موجب اُهي بدلا ڏنا ويندا [٢٦]۔ ۽ پيالا آهن پورا [٣٤]۔ تنهن ڏينهن روح ۽ فرشتا صفون ٻڌي بيهندا [٣٨]۔ (منزل ٧ سيپارو ٣٠، سورت النبا)۔

سميڪشڪ:- جي ڪرمن انوسار ڦل ٿو ملي ته [پوءِ ته] سدا بهشت ۾ رهندڙ حورن ۽ فرشتن، ۽ موتين جهڙن ڇوڪرن کي ڪهڙن ڪرمن انوسار هميشه لاءِ بهشت مليو آهي؟ جي پيالا پوري پوري **شراب** پيئندا، ته مست ٿي ڇو نه هوندا؟ اُتي روح هڪ فرشتي جو نالو آهي جو سڀني فرشتن کان وڏو آ روح ۽ فرشتن کي قطار ۾ بيهاري پلٽڻ لا هيندو؟ ڇا پلٽڻ کان سزا ڏيارين‌دو؟ ۽ اُنوقت خدا اُتي بيهندو يا ويٺو هوندو؟ نهنجي سموري پلٽڻ گڏ ڪري شيطان کي پڪڙي وٺي،

۽ ڇا هروقت خدا جي ڪچهري بند هوندي، ۽ خدا ۽ فرشتا واندا ويٺا هوندا؟
يا ڪو ڪم ڪندا هوندا؟ پنهنجن پنهنجن جاين ۾ رهندي هيڏانهن هوڏانهن
گهمندا، سمهندا، ناچ ۽ تماشا ڏسندا ۽ عيش ۽ آرام ڪندا هوندا. اهڙو اندير
ته ڪنهين به راڄ ۾ نه هوندو. اهڙين ڳالهين کي جهنگلي ماڻهن کان سواءِ ٻيو
ڪير مڃيندو؟ (١٤٦)

(١٤٧) بيشڪ اوهانکي ڪيئن ڪيئن نمونن ۾ پيدا ڪيائين (١٤). نه ڏسندا آهيو
ڇا ته ڪيئن الله ستن آسمانن کي هڪ ٻئي مٿان [طبقا طبقا] بڻايو؟ (١٥) ۽ انهن
چنڊ کي روشن ڪيائين ۽ سج کي ڏيو بڻايائين (١٦). (منزل ٧ سيپارو ٢٩، سورت نوح)
سميڪشڪ:- جي جيون کي خدا پيدا ڪيو آهي، ته هو ڪڏهن به اڻپيدا
۽ امر [ازلي ۽ غير فاني] ٿي نٿا سگهن. پوءِ پلا بهشت ۾ ڪيئن سدائين رهي
سگهندا؟ جا شيءِ پيدا ٿي ٿئي سا ضرور ناس ٿئي ٿي. آسمان کي هڪ ٻئي
مٿان ڪيئن ٺاهي سگهيو؟ ڇاڪاڻ ته هو بي شڪل ۽ محيط [نراڪار ۽ وياپڪ] پدارٿ
آهي جي ڪنهن ٻيءَ وستو کي اوهين آسمان [آڪاش] ٿا ڪوٺيو ته به ڪيس
اهو نالو ڏيڻ اجايو آهي. جي آسمان کي هڪ ٻئي مٿان ٺاهيو اٿس ته انهن سڀني
جي وچ ۾ چنڊ ۽ سج ڪڏهن به رهي نٿا سگهن. جي وچ ۾ رکيا ته هڪڙو مٿيون
۽ ٻيو هيٺيون طبقو ئي روشن رهندو. انهن ٻن کانسواءِ ٻين سڀني ۾ اونده رهڻ
کپي. انهين ڏسڻ ئي نٿو اچي، تنهنڪري هيءَ ڳالهه **ڪوڙي** آهي. (١٤٧)

(١٤٨) ۽ هيءَ ته مسجدون الله لاءِ آهن تنهنڪري الله سان گڏ ـ
نه پڪاريو. (منزل ٧ سيپارو ٢٩، سورت الجن آيت ١٨)
سميڪشڪ:- جي اها ڳالهه سچي آهي ته مسلمان ماڻهو "لا الله الا الله
محمد رسول الله" هن ڪلمي ۾ الله سان گڏ **محمد** صاحب کي پڪاريندا
آهن؟ اهو ته قرآن جي ورد آهي. ۽ جي ورد نٿا ڪن ته قرآن جي هن ڳالهه
کي ڪوڙو ثابت ٿا ڪن. جي مسجدون "خدا جا گهر" آهن ته مسلمان ٿيا وڏا
بت پرست. ڇاڪاڻ ته جئن پوراڻي ۽ جيني ڪنهن ننڍڙي بت ... خدا جو
گهر مڃڻ ڪري **بت پرست** ٿا ليکجن، ته اهي ماڻهو ڇو نه ليک
(١٤٩) ۽ سج ۽ چنڊ گڏ ڪيا. (منزل ٧ سيپارو ٢٩، سو ... (١٤ ...
سميڪشڪ:- پلا سج ۽ چنڊ ڪڏهن گڏ جي ب ... آيت
ڪيڏي نه بي سمجهيءَ جي ڳالهه آهي. وري سج ۽ ...
مطلب ڪهڙو اٿس؟ ۽ ٻين سڀني لوڪن [تارن يا گر ...
۾ ڪهڙي دليل اٿس؟ هن لاولي جون اسيو ڳا ...

آڪاش [آسمان] ۾ ڪڏهن ڦاٽي سگهندو؟ ڇا هو ڪنهن جهڙو آهي جو ڦاٽي پوندو؟ جي مٿين لوڪ * کي آسمان ٿا ڪوٺيو، ته اها ڳالهه وديا جي ورڌ آهي. قرآن واري خدا جي مجسم [شرير ڌاري] هئڻ ۾ هينئر ته ڪو **شڪ** نه رهيو. ڇاڪاڻ ته **تخت** تي ويهڻ ۽ ڪيس **اٺن** ڪهارن کان کڻائڻ شرير واري ٿيڻ کان سواءِ هرگز ممڪن ڪونهي! ۽ شرير واري جنهن آڏو يا پوئتان اچي سگهجي ٿو. جي هو شرير وارو آهي ته ايڪ ديشي [محدود المڪان] هئڻ ڪري سروگيه، سرووياپڪ، سروشڪتيمان نٿو ٿي سگهي، ۽ نه ڪڏهن سڀني روحن جا سمورا ڪرم ڄاڻي ٿو سگهي. پنج آتمائن جي ساڄي هٿن ۾ ڪرمپتر ڏيڻ، سندن کين پڙهائڻ، چڱن کي بهشت ۾ موڪلڻ ۽ پاپ آتمائن جي کٻي هٿ ۾ ڪرمپتر ڏيڻ، کين دوزخ ۾ موڪلڻ ۽ ڪرمپتر پڙهي ڪري نياءُ ڪرڻ- اهي نه **عجيب** ڳالهيون آهن. ڀلا اهڙا ڪم سروگيه جا ٿي سگهندا؟ نه نه! اهي سموريون ڪارروايون **ٻاراڻيون** آهن. (١٤٥)

(١٤٦) جنهن **ڏينهن** جي ڊيگهه پنجاهه هزار ورهيه آهي، تنهن ۾ فرشتا ۽ روح [جبرائيل] اُن [الله] ڏانهن چڙهندا (٤). جنهن ڏينهن **قبرن** مان ڊوڙندا نڪرندا، ڄڻ ته اهي ڪنهن نشان [جهنڊي] ڏانهن ڊڪندا. (٤٣) (منزل ٧ سيپارو ٢٩، سورت المعارج)

سميڪشڪ:- جي **ڏينهن** جي ڊيگهه پنجاهه هزار ورهيه آهي، ته **رات** جي ڊيگهه پنجاهه هزار ورهيه ڇو ڪينهي؟ جي ايڏي وڏي رات ڪانهي، ته ايڏو وڏو ڏينهن به ٿي نٿو سگهي. ڇا پنجاهن هزارن ورهين تائين خدا، فرشتا ۽ ڪرمپترن وارا بيٺا، ويٺا يا جاڳندا رهندا؟ جي ائين ٿيو ته سڀئي بيمار ٿي وري مري ويندا. قبرن مان نڪري ڇا خدا جي ڪچهريءَ ڏانهن ڊڪندا انهن وٽ قبرن ۾ **سمن** ڪيئن پهچندا؟ ۽ انهن ويچارن ڌرماتما يا پاپي سڀني مائٽن کي ايتري مدت تائين قبرن ۾ نياءُ لاءِ واجهائيندو ۽ قيد ڇو رکيائين؟

* "مٿين لوڪ" شبد جو ترجمو اردو ستيارٿ پرڪاش ۾ "اجرام فلڪي" مرهٽيءَ واري "پرلوڪ" ۽ گجراتيءَ واري "مٿين پاسي وارو لوڪ" ڪيو آهي. انگريزيءَ ۾ ڊاڪٽر چرنجيوان جملي جو ترجمو 'If you call the sky above heaven' ٿا ڪن. اساڄي خيال ۾ رشي دياند جو مطلب اهو هو ته "جڏهن مٿان ٿو ڏسجي تنهن کي بهشت وارو آسمان اڪري نٿو چئي سگهجي ڇاڪاڻ ته گول ڌرتيءَ جي چوڌاري چوڌرن ٿي ڦرڻ ڪري ڪوبه مقرر آسمان سدائين سڌو سڌ هيٺان يا مٿان رهي نٿو سگهي" (گڏمتراو)

پڻ ٿيندو آهــي ۽ نه ليچ. وري سندن خدا به پيغمبر محمد صاحب ۽ سندن
استرين جي جهڳڙن نبيرڻ لاءِ ڇڻڪ سر پڏنچ [امين] بڻجي ويٺو آهي. اِني
بڌيمان لوڪ ويچار ڪن ته اِهو قران ڪنهن ودوان يا ايشور جو ناهيل آهي؟
يا ڪنهن بي عام خود مطلبيءَ جــو؟ ڳالهه صاف ڏسڻ ۾ ايندي. بيءَ آيت
مجهان معلوم ٿو ٿئي ته سندس ڪا بيبي محمد صاحب کان ناراض ٿي هوندي
جنهن لي خدا اِها آيت لاهي کيس ڏمڪايو هوندو، ته جيڪڏهن تون گـوڙ
ڪندينءَ ۽ محمد صاحب توکي طلاق ڏيندا ته سندن خدا کين توکان چڱيون
بيبيون ڏيندو جي مڙس سان نه مليون هونديون. ڪو ٿورڙي عقل وارو ماڻهو
به ويچاري سگهي ٿو ته اِهي خدا جا ڪم آهن يا پنهنجي مطلب ڪڍڻ جا ؟
اهڙين اهڙين ڳالهين مجهان برابر ثابت آهي ته خدا ڪجهه کين چوندو هو.
رڳو ديش ڪال [موقع ۽ محل] ڏسي ڪري پنهنجن مطلبن ڪڍڻ لاءِ خدا جي
طرفان محمد صاحب چٺي چڏيندا هوا. جي ماڻهو اِهي ڳالهيون خـدا جي ئي
طرفان سمجهن تا، لنکي اسين نه چا پر سمورا بڌيمان ماڻهو ائين ئي چونــدا ته
خدا جا ٿيو ڇڻڪ محمد صاحب لاءِ زالون آڻيندڙ ذائي [حجر] آهي (۱۴۳).

(۱۴۴) اي نبي! جهاد ڪر ڪافرن ۽ منافقن سان ۽ اُنهن تي سختي
ڪر. (منزل ۷، سيپارو ۲۸ ۽ سورت التحريم آيت ۹).

سميڪشڪ:- مسلمانن جي خدا جي ليلا ڏسو! ٻين مذهبن جي ماڻهن
سان وڙهڻ لاءِ پيغمبر ۽ مسلمانن کي ڀڙڪائي رهيو آهي. ان ڪريئي مسلمان
ماڻهو فسادن ڪرڻ ۾ لڳائي رهندا آهن. پرماتما ڪا مسلمانــن تي ڪرپا
درشٽي [مهر جي نظر] ڪري جو هو فساد ڪرڻ ڇڏي ڏين ۽ سڀني جا متر
بڻجي رهن (۱۴۴).

(۱۴۵) ڦاٽي پوندو آسمان. پوءِ هو اُن ڏينهن سست ٿيل هوندو (۱۶).
۽ فرشتا آسمان جي ڪنارن تي هــوندا، ۽ تنهنجي پالڻهار جـو تخت تنهن
ڏينهن اٺ فرشتا پنهنجي مٿان کڻندا (۱۷). اُن ڏينهن اوهان کي [الله جي]
آڏو ڪبو. اوهان جو ڪو به ڳجهه لڪل نه رهي سگهندو (۱۸). پوءِ جنهنکي
سندس ڪرم پتر سندس سڄي هٿ ۾ ڏنو ويو، سو چونــدو ته، وٺــو منهنجو
اعمال نامو پڙهو (۱۹). ۽ جنهنکي سندس ڪرم پتر سندس کبي هٿ ۾ ڏنــو
ويو، سو چوندو ته هاءِ ارمان!: جيڪر منهنجو اعمال نــامو مون کي نه ملي ها
(۲۵). [منزل ۷، سيپارو ۲۹، سورت الحاقہ].

سميڪشڪ:- واهه! ڪيڏي نه فيلاسوفيءَ ۽ نياءَ جي ڳالهه آهي! ڀلا